

Projekt

UCHWAŁA NR
RADY GMINY GASZOWICE

z dnia 2026 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice na lata 2026 – 2031

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1153 z późn. zm.) oraz art. 16 b ust. 1 i 2, art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (t. j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.)

**na wniosek Wójta Gminy
Rada Gminy Gaszowice
uchwała, co następuje:**

- § 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice na lata 2026 - 2031, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Gaszowice.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych w Gminie
Gaszowice na lata 2026-2031**

SPIS TREŚCI

1. Charakterystyka i metodologia opracowania dokumentu	3
2. Uwarunkowania prawne	4
3. Interesariusze Strategii	7
II CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	10
1. Warunki życia	10
1.1. Położenie Gminy Gaszowice	11
1.2. Dane demograficzne	11
1.3. Mieszkalnictwo	13
1.4. Opieka zdrowotna	13
2. Oświata i Kultura	14
2.1. Placówki oświatowe	14
2.2. Instytucje kultury i sportu w Gminie Gaszowice	14
2.3. Gminna Biblioteka Publiczna w Gaszowicach wraz z filią w Czernicy	15
3. Bezpieczeństwo publiczne	16
4. Organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej	20
5. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej	21
6. Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej	22
7. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej	27
7.1. Ubóstwo	29
7.2. Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność	31
7.3. Bezrobocie	34
7.4. Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	35
7.5. Uzależnienia	39
7.6. Przemoc domowa	41
8. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych – 2025	44
8.1. Wnioski i podsumowanie z przeprowadzonych badań	44
8.2. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	51
III CZĘŚĆ ANALITYCZNA	53
1. Analiza SWOT	53
IV CZĘŚĆ PROGRAMOWA	57
1. Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	57
2. Wdrożenie Strategii	63
2.1. Koordynacja	63
2.2. Podmioty współpracujące	63
2.3. System monitorowania Strategii.	63
2.4. Ewaluacja Strategii	72
2.5. Źródła finansowania realizacji Strategii	73
2.6. Programy	74
3. Harmonogram	74
4. Zakończenie	74

I Wstęp

1. Charakterystyka i metodologia opracowania dokumentu

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się jako „działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzającą do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie”¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa- utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Dokument pn. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych” stanowi fundament długofalowego planowania danej jednostki samorządowej w zakresie lokalnej polityki społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice została przygotowana w oparciu o model partycypacyjno-eksperycki, co oznacza, że w pracę nad tym dokumentem, a precyzyjnie rzecz ujmując w części diagnostycznej, zaangażowano przedstawicieli różnych środowisk tworzących wspólnotę lokalną gminy Gaszowice.

Istotnym elementem diagnozy lokalnych problemów społecznych jest anonimowe badanie ankietowe, do którego zaproszono losowo dobraną grupę: pełnoletnich mieszkańców, uczniów gaszowickich szkół oraz personelu OPS.

Wyniki badania przysłużyły się do zidentyfikowania skali występowania określonych zjawisk społecznych, a także postaw społecznych wobec nich. Badania ankietowe oscyływały w szczególności wokół zagadnień przemocy domowej, spożywania alkoholu oraz substancji psychoaktywnych (jak narkotyki i dopalacze), palenia papierosów oraz e-papierosów, a także uzależnień behawioralnych.

Badanie uczniów oraz personelu OPS przeprowadzono metodą ankiety dostępnej online (CAWI) przy użyciu internetowego narzędzia badawcze CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw respondentów. Forma ankiety internetowej (metoda CAWI - *Computer Assisted Web Interviews*) pozwala na upewnienie się, że wszystkie pytania zostaną wypełnione.

Z kolei badanie dorosłych mieszkańców odbyło się z użyciem tradycyjnej metody ankiety papierowej (ulicznej, PAPI).

Informacje pozyskane w efekcie badań ankietowych oraz analizy *desk research* posłużyły do opracowania analizy SWOT w zakresie problemów społecznych występujących

¹ K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

na terenie gminy Gaszowice.

2. Uwarunkowania prawne

Opracowując, przyjmując i wdrażając niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, władze Gminy Gaszowice wywiązują się z obowiązku określonego w art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz.U. 2025 poz. 1214). Zgodnie z tą regulacją jednym z zadań własnych gminy jest „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

W art. 16b podanej ustawy został określony otwarty katalog kluczowych elementów każdej gminnej strategii. Są to w szczególności: diagnoza sytuacji społecznej gminy, prognoza zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań.

W opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice uwzględniono w szczególności następujące akty prawne:

- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1338),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809, z 2025 r. poz. 897),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153, 1436),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301),
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 798),
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1829),
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1576, z 2025 r. poz. 619, 1301),
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1512),

- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1208),
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 438, 620),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939),
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1670, z 2025 r. poz. 340, 1698).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice pozostaje spójna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym. Poniżej wymieniono przedmiotowe dokumenty oraz ich cele i obszary, w które wpisują się założenia Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice.

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.):** Cel szczegółowy II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony;
- **Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami 2021 – 2030:** Priorytet V: Warunki życia i ochrona socjalna;
- **Program Dostępność Plus 2018 – 2025:** Obszar: Architektura, Obszar: Koordynacja, Obszar: Cyfryzacja;
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:** Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030:** Cel szczegółowy nr 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy. Cel szczegółowy nr 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne;
- **Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030-** Priorytet I: Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, Priorytet

II: Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu, Priorytet III: Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, Priorytet IV: Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin, Priorytet V: Integracja cudzoziemców – rozwój usług społecznych dla migrantów, w tym cudzoziemców objętych ochroną międzynarodową, oraz wsparcie integracji na rynku pracy.

- **Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności:** Cel 6: Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „worksafe rate”;
- **Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025:** Cel operacyjny 2. Profilaktyka uzależnień;
- **Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030:** Cel główny: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce. Cele szczegółowe: Cel 1: zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doświadczających przemocy domowej. Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową. Cel 4: zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.
- **Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji”, który uległ aktualizacji na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030:** Priorytety Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu: Priorytet I Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, Priorytet II Zapewnienie spójności działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych na rzecz dzieci i młodzieży, Priorytet III Aktywna integracja w społeczności lokalnej, Priorytet IV Bezpieczeństwo i aktywność osób starszych, Priorytet V Zapobieganie niepewności mieszkaniowej i przeciwdziałanie bezdomności, Priorytet VI Zarządzanie i zmiany strukturalne systemu integracji społecznej.
- **Polityka Społeczna Wobec Osób Starszych 2030:** Obszary uwzględniające działania wobec ogółu osób starszych: I. Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie. II. Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich

form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej. III. Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej. IV. Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji. V. Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych. VI. Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej. VII. Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze). Obszary uwzględniające działania wobec niesamodzielnych osób starszych: I. Zmniejszanie skali zależności od innych poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnych osób starszych. II. Zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych dostosowanych do potrzeb niesamodzielnych osób starszych. III. Sieć usług środowiskowych i instytucjonalnych udzielanych niesamodzielnym osobom starszym. IV. System wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przez instytucje publiczne.

3. Interesariusze Strategii

Przez interesariuszy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należy rozumieć wszystkie strony, które mają poglądy, punkty widzenia lub wymagania oraz mogą lub mają wpływ w sposób bezpośredni lub pośredni na cały system, część systemu lub na określone działania w systemie realizacji Strategii. W gronie interesariuszy są zarówno pojedyncze jednostki, jak i podmioty instytucjonalne czy organizacje pozarządowe. Jedną z grup interesariuszy tj. osób, do których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, stanowią adresaci działań strategicznych, czyli wszyscy mieszkańcy Gminy Gaszowice ze szczególnym uwzględnieniem osób z trudnościami, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

	Charakterystyka interesariuszy z punktu widzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	Stopień zaangażowania w opracowanie oraz realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Interesariusze mający wpływ na opracowanie i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • Wójt Gminy, • Rada Gminy, • Urząd Gminy. • pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej, • członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, • członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca w zakresie dostarczania aktualnych danych statystycznych, • współpraca w opracowaniu diagnozy, identyfikacji problemów społecznych itd., • współudział w konstruowaniu, wyznaczaniu celów strategicznych i kierunków działań i ich realizacja, • zapewnienie aktywnego udziału interesariuszy w procesie opracowania, wdrażania i monitorowania dokumentu strategicznego.
Interesariusze, do których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym; • Osoby i rodziny, które nie są w stanie pokonać trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości w tym: osoby ubogie, osoby niepełnosprawne, osoby bezrobotne, beneficjenci rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, osoby doznające przemocy domowej i osoby stosujące przemoc domową, osoby 	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość wypowiedzenia się poprzez wypełnienie ogólnodostępnej ankiety

	uzależnione i współuzależnione itd.	
Interesariusze, których działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dotyczą jedynie w sposób pośredni	<ul style="list-style-type: none"> • Wszyscy mieszkańcy gminy, • podmioty gospodarcze. 	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość wypowiedzenia się poprzez wypełnienie ogólnodostępnej ankiety

II CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

1. Warunki życia

Jedną z fundamentalnych potrzeb społecznych, wpływających bezpośrednio na jakość życia i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, jest potrzeba posiadania mieszkania. Kwestia dostępności mieszkaniowej – rozumianej zarówno jako fizyczna dostępność lokali, jak i ich przystępność cenowa – nabiera szczególnego znaczenia w przypadku grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, takich jak osoby starsze, samotne, z niepełnosprawnościami, a także młode rodziny czy osoby o niskich dochodach.

W tym obszarze niezwykle istotną rolę pełni **samorząd lokalny**, który poprzez odpowiedzialnie prowadzoną politykę mieszkaniową może aktywnie przeciwdziałać marginalizacji społecznej, wspierać rozwój wspólnoty lokalnej i zwiększać atrakcyjność Gminy jako miejsca do życia. Kluczowe działania samorządu obejmują m.in. rozwój budownictwa komunalnego i socjalnego, tworzenie zasobów mieszkań chronionych czy wspomaganych, a także współpracę z organizacjami społecznymi i podmiotami rynku nieruchomości.

Sytuacja demograficzna – w tym zmieniająca się struktura wieku, migracje czy liczba gospodarstw domowych – stanowi istotne uwarunkowanie dla planowania lokalnej polityki mieszkaniowej. Wymusza konieczność dostosowania oferty mieszkaniowej do realnych potrzeb mieszkańców, takich jak np. dostępność mieszkań dla seniorów, osób samotnych czy rodzin wielodzietnych. Odpowiedzialna polityka w tym zakresie przekłada się nie tylko na warunki bytowe, ale też na spójność społeczną i przeciwdziałanie zjawiskom takim jak bezdomność czy depopulacja.

Równie istotnym filarem polityki społecznej jest system opieki zdrowotnej, którego celem jest zapewnienie każdemu obywatelowi dostępu do niezbędnych świadczeń medycznych, niezależnie od jego statusu materialnego. W Polsce system ten opiera się na **modelu ubezpieczeniowym**, co oznacza, że osoby objęte ubezpieczeniem zdrowotnym mają zagwarantowane prawo do ochrony zdrowia i korzystania z usług medycznych finansowanych ze środków publicznych.

System ten tworzą różnorodne **instytucje i podmioty lecznicze**, w tym placówki podstawowej opieki zdrowotnej, specjalistyczne przychodnie, szpitale, a także personel medyczny – lekarze, pielęgniarki, ratownicy i terapeuci – którzy wspólnie zapewniają kompleksową opiekę zdrowotną. Ramy prawne tego systemu wyznaczają m.in.:

- a) **ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych**,

b) **ustawa o działalności leczniczej** (zastępująca dawną ustawę o zakładach opieki zdrowotnej).

1.1. Położenie Gminy Gaszowice

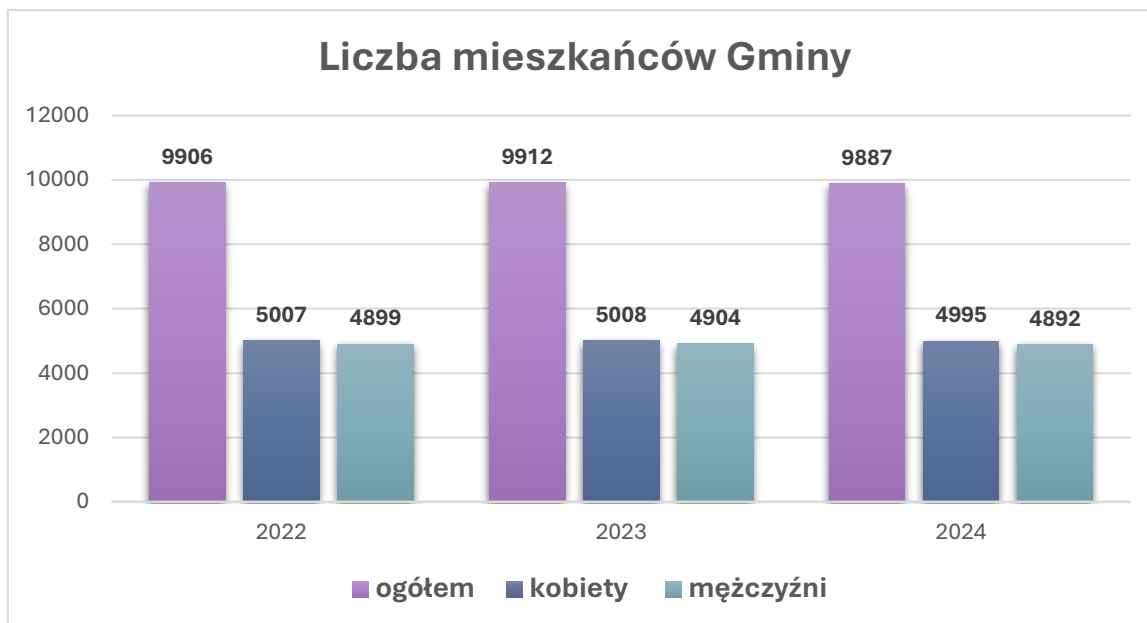
Gmina Gaszowice jest gminą wiejską obejmującą pięć sołectw: Gaszowice, Czernicę, Szczerbice, Piece oraz Łuków Śląski. Jej obszar zajmuje 1963 ha. Atutem gminy jest korzystne położenie w regionie określanym jako „Zielony Śląsk”, wyróżniającym się brakiem przemysłu ciężkiego oraz dużym udziałem terenów zielonych. Lasy położone na północnych obrzeżach gminy, rozciągające się aż w kierunku Kędzierzyna, stanowią cenny zasób przyrodniczy i sprzyjają rozwojowi turystyki oraz rekreacji. Władze gminy podejmują liczne działania, aby walory te były jeszcze bardziej dostępne i atrakcyjne zarówno dla mieszkańców, jak i osób z gmin sąsiednich. Jednocześnie bliskość większych ośrodków miejskich sprawia, że Gaszowice pozostają miejscem chętnie wybieranym do zamieszkania — oferują spokojne warunki życia, przy jednoczesnym łatwym dostępie do infrastruktury i usług dostępnych w miastach.

1.2. Dane demograficzne

Gmina Gaszowice ma 9 887 mieszkańców, z czego 50,5% stanowią kobiety, a 49,5% mężczyźni. W latach 2022-2024 liczba mieszkańców wzrosła o 15,8%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,6 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski².

W latach 2022–2024 liczba mieszkańców Gminy Gaszowice utrzymywała się na zbliżonym poziomie, z niewielkimi wahaniami pomiędzy poszczególnymi latami. W całej populacji kobiet było nieznacznie więcej niż mężczyzn, co stanowi stabilną tendencję demograficzną w gminie. Najwyższą liczbę mieszkańców odnotowano w 2023 roku, natomiast w 2024 roku nastąpił niewielki spadek liczby ludności.

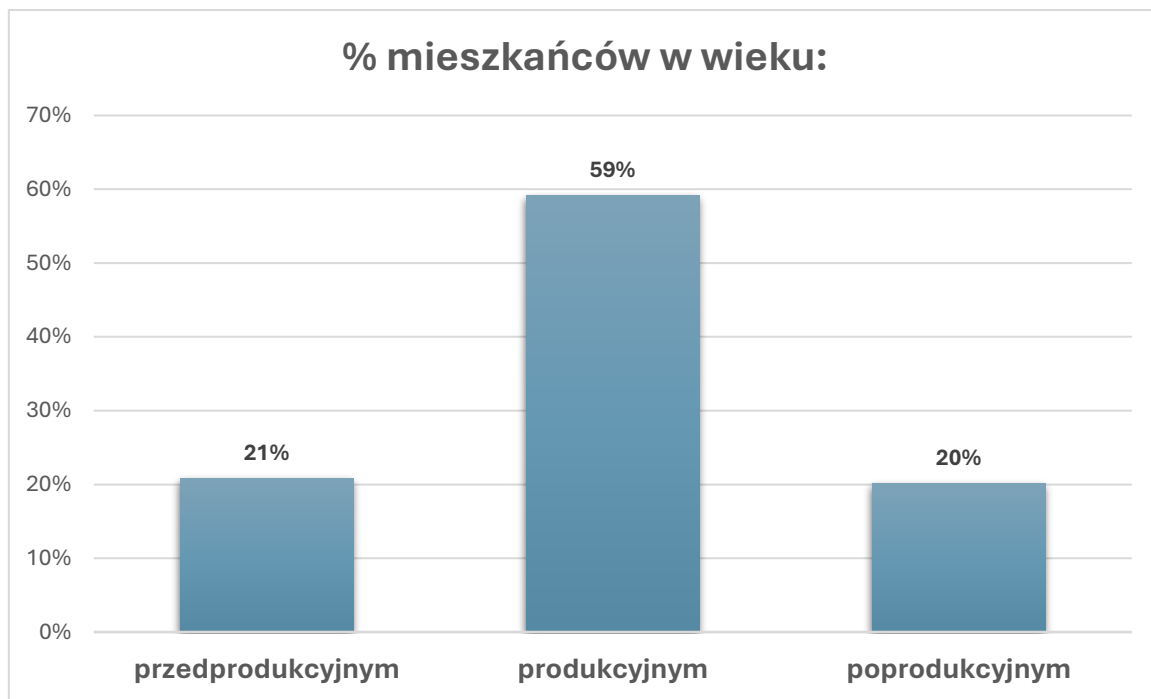
² https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Gaszowice

W latach 2022–2024 liczba małżeństw zawartych przez mieszkańców gminy stopniowo malała, z 36 w 2022 roku do 25 w 2024 roku. Trend ten wskazuje na zmniejszającą się liczbę nowo zawieranych związków małżeńskich w gminie w analizowanym okresie.

59,1% mieszkańców gminy Gaszowice jest w wieku produkcyjnym, 20,8% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,1% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

1.3. Mieszkalnictwo

Mieszkalnictwo stanowi istotny element rozwoju społecznego i przestrzennego gminy, wpływając na jakość życia mieszkańców oraz atrakcyjność osiedleńczą. Zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych jest ważnym obszarem, który w strategiach lokalnych uwzględnia potrzeby demograficzne, infrastrukturalne i społeczne. Monitorowanie zmian w tym zakresie oraz identyfikacja pojawiających się wyzwań pozwala na lepsze planowanie działań wspierających rozwój gminy.

1.4. Opieka zdrowotna

Ochrona zdrowia jest kluczowym obszarem polityki lokalnej, wpływającym na dobrostan mieszkańców i możliwości funkcjonowania całej społeczności. Zapewnienie dostępu do podstawowych usług medycznych, promocja zdrowego stylu życia oraz działania profilaktyczne stanowią ważne elementy wspierające zdrowie publiczne w gminie. Uwzględnianie zagadnień zdrowotnych w dokumentach strategicznych umożliwia lepsze reagowanie na potrzeby mieszkańców oraz wzmocnienie lokalnych zasobów w tym obszarze.

2. Oświata i Kultura

2.1. Placówki oświatowe

Oświata stanowi jeden z najważniejszych filarów funkcjonowania gminy Gaszowice, ponieważ to właśnie poprzez edukację kształtowane są kompetencje, wartości i postawy przyszłych pokoleń. Sprawnie działające placówki szkolne i przedszkolne zapewniają mieszkańcom równy dostęp do wiedzy, wychowania oraz możliwości wszechstronnego rozwoju, co przekłada się na podnoszenie jakości życia całej lokalnej społeczności. Edukacja pełni także rolę integracyjną i kulturotwórczą, wzmacniając więzi społeczne oraz budując poczucie odpowiedzialności za wspólne dobro. Inwestowanie w szkoły, przedszkola i kadry pedagogiczne to w konsekwencji inwestowanie w stabilny, zrównoważony rozwój gminy, która dzięki temu może skutecznie odpowiadać na wyzwania współczesności. Z tego względu gmina Gaszowice dokłada starań, aby stworzyć uczniom i wychowankom warunki do bezpiecznego, efektywnego i inspirującego procesu nauczania oraz wychowania.

Zadania oświatowe w Gminie Gaszowice realizowane są przez sieć przedszkoli oraz szkół podstawowych funkcjonujących na terenie gminy. Placówki te zapewniają opiekę, wychowanie i edukację dzieciom w wieku przedszkolnym i szkolnym, odpowiadając na lokalne potrzeby demograficzne i organizacyjne.

Na terenie gminy działają cztery publiczne przedszkola:

- Przedszkole „Bajkowe Wzgórze” w Czernicy,
- Przedszkole im. Przyjaciół Kubusia Puchatka w Gaszowicach,
- Przedszkole funkcjonujące w strukturze Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Szczerbicach,
- Oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowej im. Ziemi Śląskiej w Piecach.

Szkoły podstawowe

W gminie funkcjonują cztery szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki,
- Szkoła Podstawowa im. Henryka Mikołaja Góreckiego,
- Szkoła w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Szczerbicach,
- Szkoła Podstawowa im. Ziemi Śląskiej w Piecach.

2.2. Instytucje kultury i sportu w Gminie Gaszowice

Na terenie Gminy Gaszowice funkcjonują dwie instytucje kultury: **Ośrodek Kultury i Sportu w Gaszowicach** oraz **Ośrodek Kultury w Czernicy**. Obie placówki realizują szeroki

zakres działań kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych, stanowiąc ważne miejsca aktywności i integracji mieszkańców.

Ośrodek Kultury i Sportu w Gaszowicach prowadzi różnorodne zajęcia dostosowane do potrzeb dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów, organizuje wydarzenia plenerowe, imprezy sportowe, warsztaty oraz programy wakacyjne i feryjne. Wśród aktywności odbywających się w ośrodku znajdują się m.in. zajęcia fitness, joga, treningi funkcjonalne, latino kids, akrokids oraz zajęcia ruchowe dla seniorów. Placówka współpracuje także z lokalną społecznością przy organizacji wydarzeń takich jak biegi uliczne, rajdy, koncerty czy imprezy rodzinne. Ważną częścią działalności ośrodka są inwestycje infrastrukturalne, które poprawiają funkcjonalność obiektu.

Ośrodek Kultury w Czernicy prowadzi bogatą działalność kulturalną, obejmującą warsztaty, spotkania autorskie, koncerty, wystawy i wycieczki. Organizuje liczne wydarzenia dla mieszkańców, w tym mecze charytatywne, ferie i wakacje z atrakcjami, wernisaże, wydarzenia artystyczne czy tematyczne konwenty. Istotnym elementem działalności ośrodka jest nowo otwarte pełnowymiarowe pole do minigolfa typu Adventure, certyfikowane przez Światową Federację Minigolfa. Placówka współpracuje również z wieloma organizacjami pozarządowymi, fundacjami, grupami formalnymi i nieformalnymi oraz uczestniczy w wymianie doświadczeń z innymi instytucjami kultury.

Obie instytucje aktywnie się rozwijają, stale poszerzają ofertę zajęć i wydarzeń, pozyskują środki finansowe z dotacji oraz działalności własnej oraz prowadzą działania sprzyjające integracji i aktywizacji mieszkańców, odpowiadając na lokalne potrzeby społeczne.

2.3. Gminna Biblioteka Publiczna w Gaszowicach wraz z filią w Czernicy

Gminna Biblioteka Publiczna w Gaszowicach wraz z filią w Czernicy realizuje zadania w zakresie upowszechniania czytelnictwa oraz dostępu do kultury, systematycznie rozwijając ofertę kierowaną do mieszkańców. Z roku na rok obserwuje się wzrost liczby czytelników, użytkowników oraz wypożyczeń, a także zwiększoną frekwencję odwiedzin w placówkach bibliotecznych.

W bibliotekach przeprowadzono inwentaryzację zbiorów, dzięki której zbiory zostały zweryfikowane i uporządkowane. Biblioteka aktywnie pozyskuje środki zewnętrzne — m.in. w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 oraz programu „Działaj Lokalnie” — co pozwala na poszerzanie oferty i unowocześnianie zasobów.

Biblioteka uczestniczy również w ogólnopolskich projektach promujących czytelnictwo wśród najmłodszych, takich jak „Mała Książka – Wielki Człowiek” czy „Czytam codziennie”,

które dzięki materiałom edukacyjnym i atrakcyjnym formom udziału zachęcają dzieci do regularnych wizyt w placówce.

Instytucja odgrywa ważną rolę w życiu społeczności lokalnej, organizując wystawy, spotkania autorskie, kiermasze, konkursy, zajęcia wakacyjne, lekcje biblioteczne oraz wydarzenia specjalne, takie jak „Noc z Detektywem”. Biblioteka rozwija również nowoczesne formy udostępniania zbiorów — m.in. bezpłatny dostęp do e-booków i audiobooków za pośrednictwem platformy Legimi.

Dzięki doposażeniu w nowy sprzęt, w tym kody i czytnik kodów kreskowych, usprawniono obsługę czytelników oraz proces wypożyczania zbiorów. Rozbudowana oferta nowości wydawniczych i liczne działania animacyjne sprawiają, że biblioteka cieszy się rosnącą popularnością, co potwierdzają coroczne dane statystyczne.

3. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo mieszkańców jest jednym z podstawowych zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. Obejmuje całokształt działań, środków i instytucji mających na celu ochronę mieszkańców przed zagrożeniami, które mogą zakłócać ich codzienne funkcjonowanie, poczucie stabilności i spokoju. To stan, w którym jednostki i wspólnoty lokalne mogą żyć i działać zgodnie z przyjętymi normami prawnymi, społecznymi i obyczajowymi – bez obawy o swoje życie, zdrowie, mienie czy godność.

Na terenie Gminy Gaszowice znajduje się Komisariat Policji, działają 4 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej oraz Straż Gminna.

1. Działania Policji na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców

Bezpieczeństwo publiczne na terenie Gminy Gaszowice kształtowane jest przede wszystkim przez działania Komisariatu Policji w Gaszowicach, który w 2024 roku realizował zadania zarówno w obszarze prewencji, jak i w zakresie zwalczania przestępczości. Priorytetem funkcjonariuszy było ograniczanie zdarzeń naruszających porządek publiczny oraz poprawa poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gmin Gaszowice, Lyski i Jejkowice. Praca jednostki opierała się na miernikach i kierunkach działania wyznaczonych przez Komendę Wojewódzką Policji w Katowicach.

Postępowania i interwencje

W 2024 roku policjanci Zespołu Kryminalnego wszczęli i prowadzili **88 postępowań** na terenie Gminy Gaszowice, co stanowi niewielki spadek w porównaniu z rokiem 2023 (95).

W zakresie działań prewencyjnych odnotowano **wyraźny wzrost liczby interwencji**. Funkcjonariusze podjęli **953 interwencje domowe i w miejscach publicznych**, podczas gdy

w 2023 roku było ich 795. Wzrost interwencyjności widoczny był we wszystkich gminach obsługiwanych przez KP Gaszowice, co świadczy o intensyfikacji działań służb oraz większej zgłaszalności mieszkańców.

Wykroczenia i bezpieczeństwo ruchu drogowego

W 2024 roku policjanci zatrzymali **3 nietrzeźwych kierujących** z terenu Gminy Gaszowice (wobec 6 przypadków rok wcześniej). Nałożono **97 mandatów karnych**, z czego ponad 80% dotyczyło wykroczeń porządkowych, takich jak:

- zakłócanie porządku publicznego,
- spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych,
- niszczenie mienia.

Pozostałe wykroczenia obejmowały naruszenia przepisów ruchu drogowego. Ponadto policjanci zastosowali **kilkaset pouczeń**, uznając je w wielu przypadkach za wystarczający środek oddziaływania wychowawczego.

Pozostałe działania Policji

Policjanci prowadzili również szereg czynności dodatkowych, m.in.:

- działania poszukiwawcze,
- kontrole pojazdów,
- doprowadzenia osób do sądu, prokuratury i jednostek Policji,
- udzielanie asyst,
- konsultacje społeczne i debaty,
- działania edukacyjne w szkołach, spotkania dzielnicowych z mieszkańcami.

Działania te stanowią istotny element budowania szeroko rozumianego bezpieczeństwa publicznego i wzmacniają współpracę policji ze społecznością lokalną.

2. Aktywność Ochotniczych Straży Pożarnych

Bezpieczeństwo mieszkańców w obszarze ratownictwa i ochrony przeciwpożarowej zapewniają cztery jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej działające na terenie gminy. Dwie z nich – OSP Gaszowice i OSP Szczerbice – funkcjonują w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG), co znacząco zwiększa ich gotowość operacyjną.

Łącznie OSP skupiają **193 strażaków**, w tym **26 kobiet** oraz **53 członków Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych**. Do udziału w działaniach ratowniczych uprawnionych jest **70 strażaków** posiadających stosowne szkolenia i badania.

Liczba interwencji i podejmowane działania

W 2024 roku jednostki OSP z terenu Gminy Gaszowice uczestniczyły w zabezpieczeniu:

- **13 pożarów**,

- **114 miejscowych zagrożeń**, w tym m.in.:
 - likwidacji gniazd owadów,
 - usuwaniu skutków zdarzeń drogowych,
 - eliminacji zagrożeń związanych z uszkodzonymi drzewami,
 - usuwaniu plam substancji ropopochodnych,
 - działaniach związanych z podtopieniami i uszkodzeniami dachów,
 - zabezpieczeniu wydarzeń lokalnych.

Dodatkowo jednostki realizowały **147 wyjazdów gospodarczych**, a także wielokrotnie wspierały działania jednostek z sąsiednich gmin.

Działalność społeczna i szkoleniowa OSP

Jednostki OSP aktywnie angażują się w życie społeczne i edukację lokalnej młodzieży.

W 2024 roku:

- zorganizowano charytatywną akcję „Strażacy dla Samuela”,
- drużyny uczestniczyły w zawodach sportowo-pożarniczych szczebla gminnego i powiatowego, zdobywając wysokie miejsca,
- dzieci i młodzież brały udział w konkursach plastycznych związanych z tematyką pożarniczą,
- przeprowadzono po raz trzeci zawody „Po Zmroku” w Łukowie Śląskim, które na stałe wpisały się w kalendarz wydarzeń gminy,
- zorganizowano 10-dniowy obóz w Białce Tatrzańskiej dla 44 członków Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych.

Wyposażenie i finansowanie

W 2024 roku OSP korzystały z licznych źródeł finansowania:

- Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Państwowej Straży Pożarnej,
- darowizn i sponsorów.

Zakupiono m.in.:

- ubrania specjalne NOMEX,
- detektory prądu,
- sprzęt hydrauliczny,
- pompę szlamową,
- radiostację samochodową i inne wyposażenie.

Gmina Gaszowice przeznaczyła na ten cel **ok. 221 000 zł**, pokrywając ubezpieczenia, badania, przeglądy, paliwo i część kosztów sprzętowych. Ponadto przekazywano coroczne dotacje na zakup dodatkowego wyposażenia, uzależnione od wielkości i aktywności danej jednostki.

Bezpieczeństwo publiczne w Gminie Gaszowice jest rezultatem aktywnej współpracy służb mundurowych, w szczególności Policji i Ochotniczych Straży Pożarnych. Dane za 2024 rok pokazują:

- wzrost liczby interwencji Policji,
- skuteczne działania w zakresie wykrywania przestępstw i wykroczeń,
- wysoką gotowość operacyjną jednostek OSP,
- rozwiniętą działalność edukacyjną i społeczną na rzecz mieszkańców.

Gaszowice dysponują dobrze funkcjonującym systemem bezpieczeństwa lokalnego, który opiera się zarówno na profesjonalnych służbach, jak i na aktywnym zaangażowaniu społeczności.

Straż Gminna – zakres zadań i współpraca międzyinstytucjonalna

Straż Gminna w Lyskach realizuje swoje zadania na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, prowadząc działania na obszarze gmin Lyski, Gaszowice i Jejkowice. Podstawową misją straży jest dbanie o bezpieczeństwo i porządek publiczny oraz wspieranie lokalnych instytucji w realizacji zadań ustawowych.

Działania Straży Gminnej prowadzone są we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, gminnymi zakładami i instytucjami, a także organizacjami działającymi na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców. Kluczowymi partnerami w codziennej pracy są m.in. Komisariat Policji w Gaszowicach, Ośrodki Pomocy Społecznej, Gminne i Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego, a także przedstawiciele władz lokalnych: radni oraz sołtysi. Stały kontakt z tymi podmiotami umożliwia szybkie reagowanie na zgłoszenia mieszkańców oraz koordynację działań o charakterze prewencyjnym.

Obszar działania Straży Gminnej w Lyskach pokrywa się w pełni z terenem obsługiwany przez Komisariat Policji w Gaszowicach, co sprzyja skutecznej współpracy obu służb. Komendanci Straży Gminnej i Policji spotykają się cyklicznie, co najmniej raz w miesiącu, wymieniając informacje o bieżącej sytuacji, zagrożeniach oraz zdarzeniach wymagających wspólnych działań. Ponadto strażnicy i policjanci na bieżąco kontaktują się podczas pełnienia służby w terenie, przekazując sobie informacje istotne dla utrzymania ładu i porządku publicznego.

Szczególnie istotna jest współpraca Straży Gminnej z dzielnicowymi. Wspólnie realizują działania profilaktyczne, uczestniczą w corocznych akcjach prewencyjnych, prowadzą spotkania i pogadanki w szkołach i przedszkolach oraz współdziałają z pracownikami socjalnymi w zakresie wsparcia osób w kryzysie, narażonych na wyziębienie lub doświadczających problemów wynikających z nadużywania alkoholu.

W 2024 roku ukazał się podręcznik dla samorządowców „Dobre praktyki antysmogowe”, w którym jeden z rozdziałów poświęcono działalności Straży Gminnej w Lyskach. Przedstawiono ją tam jako przykład efektywnie działającej straży międzygminnej, szczególnie aktywnej w zwalczaniu przestępstw i wykroczeń związanych z ochroną środowiska.

Straż Gminna w Lyskach składa się z dwóch funkcjonariuszy oraz Komendanta. Pomimo niewielkiej liczebności formacji, zakres realizowanych zadań jest szeroki i obejmuje zarówno działania interwencyjne, jak i prewencyjne, administracyjne oraz edukacyjne. Aktywność straży stanowi istotny element lokalnego systemu bezpieczeństwa publicznego, wspierając mieszkańców oraz instytucje w utrzymaniu porządku i reagowaniu na sytuacje wymagające natychmiastowego działania.

4. Organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej

Program Współpracy Gminy Gaszowice z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego stanowi podstawowy dokument regulujący zasady współdziałania samorządu z organizacjami pozarządowymi. Określa on kierunki, formy i obszary wsparcia zlecanych zadań publicznych, umożliwiając lokalnym podmiotom aktywne uczestnictwo w realizacji przedsięwzięć ważnych dla mieszkańców. Program tworzony jest w dialogu z organizacjami, co pozwala lepiej dostosować zakres współpracy do potrzeb społeczności lokalnej oraz wzmacnia zaangażowanie sektora obywatelskiego w życie publiczne gminy. W jego ramach Gmina Gaszowice współpracuje z licznymi stowarzyszeniami, fundacjami, kołami gospodyń, klubami sportowymi oraz grupami nieformalnymi realizującymi zadania z różnych dziedzin życia społecznego, w tym:

1. Towarzystwo Śpiewacze „BEL CANTO”
2. Związek Harcerstwa Polskiego – Chorągiew Śląska Hufiec Ziemi Rybnickiej
3. Ruch Wspierania Inicjatyw Społecznych U’RWIS
4. Stowarzyszenie Działań Lokalnych „Spichlerz”
5. Stowarzyszenie „Sumina” na Rzecz Odnowy i Rozwoju Górnego Śląska
6. Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów „GRONO”
7. Stowarzyszenie „Szczyrbicko Czelodka”

8. Stowarzyszenie Mieszkańców na Rzecz Rozwoju Sołectwa Piec ISKRA
9. Stowarzyszenie Przyjaciół Łukowa Śląskiego
10. Stowarzyszenie „Olimp”
11. Szczerbice Razem
12. Gminny Uczniowski Klub Sportowy „LIDER”
13. Silesian Sanda Club
14. Gminny Klub Sportowy „Dąb” Gaszowice
15. Klub Sportowy Szczerbice
16. Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „FENIKS”
17. Ludowy Klub Sportowy „Zameczek” Czernica
18. Koła Gospodyń Wiejskich Gminy Gaszowice (w Łukowie Śląskim, w Szczerbicach, w Piecach, w Gaszowicach i w Czernicy)
19. Ochotnicze Straże Pożarne
20. Klub Emeryta Barbara w Czernicy (klub seniora)
21. Klub Senior z Wigorem

5. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podołać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei Gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie domów pomocy społecznej, ośrodków wychowawczych, pomoc rzeczowa, zasiłki docelowe przyznawane na zaspokojenie podstawowych potrzeb, udzielanie schronienia i posiłku, zasiłki na pokrycie wydatków powstałych wskutek zdarzeń losowych itd.

Na terenie Gminy Gaszowice zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaszowicach. Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,

- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy domowej,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomani,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

6. Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę ustala się prawo do świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Podstawowym działaniem Ośrodka jest praca socjalna i świadczenie usług socjalnych. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Pracownicy socjalni poprzez świadczenie pracy socjalnej wzmacniają zdolności swoich podopiecznych, motywują do samodzielnego rozwiązywania problemów oraz aktywizują zawodowo i społecznie. Świadczenia materialne stanowią jedynie uzupełnienie tych działań.

Do świadczeń pieniężnych zaliczają się:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy,

ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,

- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Do świadczeń niepieniężnych zaliczają się:

- praca socjalna,
- bilet kredytowany,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie treningowe/wspomagane,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę ustala się prawo świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Świadczenia pieniężne mogą polegać m.in. na przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków, a świadczenia niepieniężne wykonuje się m.in. poprzez organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym, specjalistycznych w miejscu zamieszkania oraz pobyt w domu pomocy społecznej.

Świadczenia pieniężne:

1. **Zasilek stały** - świadczenie o charakterze obowiązkowym (a więc przysługujące każdemu, kto spełnia określone ustawą warunki i w ustawowo określonej wysokości), finansowane z budżetu państwa. Udzielany osobom pełnoletnim, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy (nieposiadającym uprawnień emerytalno –rentowych) i spełniającym kryteria dochodowe. Świadczenie jest zróżnicowane pod względem wysokości, zależnie od dochodu osoby samotnie gospodarującej lub dochodu na osobę w rodzinie, jego wysokość stanowi, bowiem różnicę między owym kryterium a dochodem osoby samotnie gospodarującej lub dochodem na osobę w rodzinie.
2. **Zasilek okresowy** - przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Przyznanie zasiłku okresowego, podobnie jak zasiłku stałego, uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Jego beneficjentem może być osoba samotnie gospodarująca i rodzina. Zasiłek nie może być jednak niższy niż 50 % różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby oraz między kryterium dochodowym rodziny a jej dochodem.
3. **Zasilek celowy** - jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na podstawie art. 39-41 ustawy o pomocy społecznej w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej. W ramach tej formy pomocy ośrodek przyznaje pomoc w formie zasiłków celowych i celowych specjalnych. Zasiłki celowe są świadczeniami przyznawanymi w miesiącu złożenia kompletu dokumentów w związku z koniecznością zaspokojenia konkretnej potrzeby. Świadczenie ma charakter jednorazowy. Pomoc w formie zasiłków celowych przeznaczona była głównie na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także pogrzebu.

Świadczenia niepieniężne

udzielenie tych świadczeń nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego, a jedynie od wystąpienia okoliczności faktycznie uzasadniających przyznanie danej pomocy.

1. **Praca socjalna** - to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych. Ułatwia jednostkom, grupom, środowiskom adaptację w zmieniających się warunkach życia. Celem ostatecznym jest umożliwienie

osobom i rodzinom kierowania własnym postępowaniem oraz zdobycie niezależności w zabezpieczeniu warunków niezbędnych dla prawidłowej egzystencji godnej człowieka.

Pracownicy OPS wykonując pracę socjalną wspomagają osoby i rodziny wymagające pomocy w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej i życiowej, współuczestniczą w organizacji wypoczynku dla dzieci i młodzieży, pomagają sporządzić pozwy do Sądu o przyznanie alimentów, rozwód czy separację, pomagają w wypełnianiu wniosków o ustalenie niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności, biorą udział w procesie zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do podjęcia leczenia, przeprowadzają rozmowy wspierające, udzielają informacji, gdzie osoby lub rodziny mogą uzyskać pomoc, która nie leży w kompetencji Ośrodka, pomagają podopiecznym w uzyskaniu prawa do emerytury lub renty, przeprowadzają wywiady u dłużników alimentacyjnych oraz podejmują działania związane z ich aktywizacją zawodową, przeprowadzają wywiady alimentacyjne u osób zobowiązanych do alimentacji, podejmują działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie itp.

Należy mieć również na uwadze, że przy zachodzącym obecnie procesie starzenia się społeczeństwa wzrasta problem dotyczący zapewnienia opieki osobom starszym. Niekorzystnym zjawiskiem jest również liczba osób całkowicie samotnych. Osobom takim należy zapewnić dostęp do usług bytowych, urzędowych, mieszkaniowych, intelektualnych oraz zdrowotnych. Ludzie starsi i samotni potrzebują szczególnego rodzaju wsparcia - jak najdłuższego utrzymania ich we własnym środowisku.

Należy podejmować działania, które ułatwią im życie, a także wydłużą okres ich samodzielności. Warto podkreślić również konieczność dbałości o kondycję psychiczną osób starszych i schorowanych. Brak towarzystwa, odpowiedniej opieki oddziałuje na samopoczucie takich osób, dlatego też należy zapewnić im dostęp do instytucji świadczących pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz wykwalifikowanych pracowników, udzielających wszelkich porad w każdej sytuacji.

2. **Składka zdrowotna** - opłacana za osoby korzystające z pomocy w formie zasiłku stałego niepodlegające ubezpieczeniu zdrowotnemu z innego tytułu.
3. **Składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe** – przyznawane osobom, które zrezygnują z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem.
4. **Sprawienie pogrzebu** – pochówek realizowany jest przez pomoc społeczną w przypadku, gdy najbliższa rodzina nie ma możliwości wykonania go we własnym zakresie np.

z powodów finansowych lub osobistych; sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego.

5. **Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania** - udzielane osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi te są odpłatne w części lub całości, jeżeli dochód osoby zainteresowanej przekracza kryterium dochodowe.

Zgodnie z art. 50 ustawy o pomocy społecznej, osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Usługi opiekuńcze obejmują: pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem.

Ośrodek Pomocy Społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, termin i miejsce świadczenia. Rada Gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych, kwalifikacje osób świadczących te usługi oraz warunki i tryb ustalania i pobierania opłat za specjalistyczne usługi świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi określa w drodze rozporządzenia minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego.

6. **Ośrodki wsparcia**- osobom, które ze względu na wiek, chorobę, lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze świadczone w ośrodkach wsparcia, o których mowa w art. 51 ustawy. Ośrodki wsparcia są jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej dziennego pobytu. Mogą być w nich prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu. Ośrodkiem wsparcia jest środowiskowy dom samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy społecznej, dom dla matek z

małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych oraz klub samopomocy.

7. **Rodzinne domy pomocy** – zadaniem rodzinnych domów pomocy jest zapewnienie całodobowej opieki nie mniej niż trzem i nie więcej niż ośmiu seniorom. Służą one pomocą szczególnie osobom wymagającym wzmożonej opieki ze względu na znaczne ograniczenie w codziennym funkcjonowaniu, wynikające z podeszłego wieku,
8. **Domy pomocy społecznej** – przeznaczone są dla osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone dzielą się na: domy dla osób w podeszłym wieku, osób przewlekle somatycznie chorych, osób przewlekle psychicznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób niepełnosprawnych psychicznie.
9. **Schronienie, posiłek, niezbędne ubranie** – udzielane osobom tego pozbawionym.

7. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej

Gmina Gaszowice realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej poprzez Ośrodek Pomocy Społecznej, którego działalność koncentruje się na udzielaniu wsparcia rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Pomoc kierowana jest do mieszkańców spełniających kryteria określone w ustawie o pomocy społecznej i obejmuje zarówno świadczenia finansowe, jak i działania wspierające dostosowane do indywidualnych potrzeb.

W latach 2022–2024 liczba rodzin korzystających ze wsparcia finansowego utrzymywała się na zbliżonym poziomie, z niewielkimi zmianami pomiędzy latami. Najczęściej występującymi powodami udzielania pomocy były: **ubóstwo (2022 r. – 59 rodzin; 2023 r. – 63 rodziny; 2024 r. – 66 rodzin), bezrobocie (2022 r. – 33; 2023 r. – 37; 2024 r. – 41), niepełnosprawność (2022 r. – 38; 2023 r. – 39; 2024 r. – 33), długotrwała lub ciężka choroba (2022 r. – 38; 2023 r. – 41; 2024 r. – 36), a także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (2022 r. – 36; 2023 r. – 47; 2024 r. – 43)**. Stałą kategorię stanowiły również trudności wynikające z problemu alkoholowego, obejmujące **17 rodzin w 2022 r., 21 rodzin w 2023 r. i 24 rodziny w 2024 r.**

Dane te wskazują, że pomimo niewielkich wahań liczby rodzin wymagających wsparcia, struktura powodów korzystania z pomocy społecznej zmienia się jedynie w ograniczonym zakresie. Najczęściej dotyczą one problemów o charakterze długofalowym – zdrowotnych,

ekonomicznych oraz związanych z funkcjonowaniem rodziny – co podkreśla potrzebę utrzymywania kompleksowej, systemowej oferty wsparcia na poziomie gminy.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Ubóstwo	59	63	66	96	89	98
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	4	4	6	4	4	6
Potrzeba ochrony macierzyństwa	6	6	9	36	35	43
– w tym: wielodzietność	6	6	7	36	35	38
Bezrobocie	33	37	41	58	69	78
Niepelnosprawność	38	39	33	67	69	55
Długotrwała lub ciężka choroba	38	41	36	67	64	57
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	36	47	43	83	112	99
– w tym: rodziny niepełne	4	8	11	18	34	42
– w tym: rodziny wielodzietne	5	5	4	27	24	19
Przemoc domowa (dawniej: przemoc w rodzinie)	15	22	18	46	68	56
Potrzeba ochrony osób dotkniętych handlem ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	17	21	24	46	37	35
Narkomania	0	0	3	0	0	4
Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego	2	5	5	2	5	6
Trudności w integracji osób ze statusem uchodźcy lub ochroną uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	1	0	2	2	0	2
Kłęska żywiołowa	0	0	0	0	0	0

W latach 2022–2024 liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych w Gminie Gaszowice stopniowo malała – z 691 w 2022 roku do 400 w 2024 roku. Wyraźny spadek dotyczył przede wszystkim zasiłków rodzinnych oraz świadczeń związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. Zmniejszyła się również liczba rodzin otrzymujących wsparcie z tytułu samotnego wychowywania dziecka oraz korzystających z zasiłków związanych z opieką w okresie urlopu wychowawczego. Jednocześnie wzrastała liczba osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne, co może wskazywać na rosnące potrzeby opiekuńcze w rodzinach. Utrzymywała się natomiast stabilna liczba świadczeń pielęgnacyjnych oraz jednorazowych

zapomóg z tytułu urodzenia dziecka, choć w ich strukturze również widoczne są pewne wahania między latami.

Rodzaj świadczenia /Liczba korzystających rodzin	2022	2023	2024
Świadczenia rodzinne – ogółem	691	654	400
Zasilki rodzinne	69	50	30
• Urodzenia dziecka	4	2	1
• Opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	7	5	1
• Samotnego wychowywania dziecka	6	2	0
• Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	7	4	1
• Rozpoczęcia roku szkolnego	200	234	28
• Pokrycia wydatków związanych z dojazdem do szkoły	22	19	15
• Wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	33	26	15
Świadczenie rodzicielskie	17	11	13
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	49	14	20
Zasilki pielęgnacyjne	235	243	227
Świadczenie pielęgnacyjne	39	43	49
Zasilek dla opiekunów	3	1	0

7.1. Ubóstwo

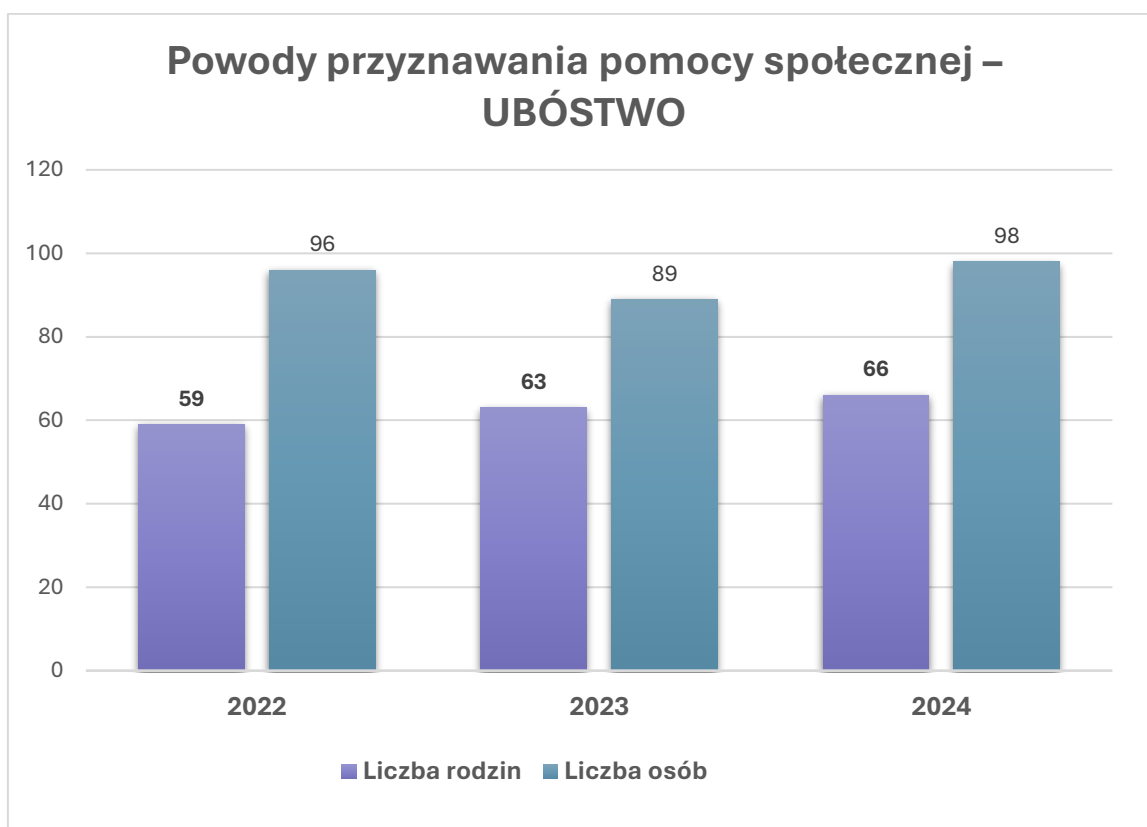
Ubóstwo to złożone zjawisko, które oznacza stan trwałego niedoboru środków materialnych i społecznych, uniemożliwiających jednostce lub rodzinie zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych – takich jak wyżywienie, odzież, mieszkanie, edukacja czy opieka zdrowotna. O ubóstwie mówi się nie tylko w kontekście braku dochodu, ale także ograniczenia dostępu do zasobów niezbędnych do godnego życia i uczestnictwa w życiu społecznym.

Przyczyny ubóstwa są wieloczynnikowe i często wzajemnie się przenikają. Może je wywoływać m.in. bezrobocie, niskie wykształcenie, niepełnosprawność, uzależnienia, przemoc domowa, dezorganizacja życia rodzinnego, a także czynniki systemowe, takie jak niewystarczające wsparcie instytucjonalne czy nieskuteczna polityka rynku pracy. Skutkiem ubóstwa bywa marginalizacja społeczna, ograniczenie szans rozwoju dzieci i młodzieży, wzrost ryzyka uzależnień i przestępczości, a także dziedziczenie biedy z pokolenia na pokolenie.

Ubóstwo dotyka najczęściej osoby samotnie wychowujące dzieci, rodziny wielodzietne, osoby starsze i samotne, ludzi z niepełnosprawnościami oraz osoby z niskim poziomem wykształcenia i kwalifikacji zawodowych. Również imigranci, przedstawiciele grup mniejszościowych i osoby dotknięte chorobami przewlekłymi są bardziej narażone na wykluczenie ekonomiczne i społeczne.

Dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze, w tym skutki pandemii COVID-19, inflacja oraz rosnące koszty życia, w istotny sposób pogłębiły istniejące nierówności i wpłynęły na wzrost zagrożenia ubóstwem w skali całego kraju.

Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa stopniowo wzrastała w latach 2022–2024, od 59 rodzin w 2022 r., przez 63 w 2023 r., do 66 w 2024 r. Jednocześnie zmieniała się liczba osób w tych rodzinach – z 96 w 2022 r. do 89 w 2023 r., a następnie 98 w 2024 r. Dane te wskazują, że ubóstwo pozostaje jednym z najczęstszych i względnie stabilnych powodów korzystania ze wsparcia społecznego w gminie.

Warto zwrócić uwagę, że dane liczbowe mogą nie w pełni oddawać rzeczywistą skalę ubóstwa – część rodzin z różnych przyczyn (wstyd, brak wiedzy o dostępnych formach pomocy, niewiara w skuteczność wsparcia) nie zgłasza się po pomoc instytucjonalną. Dlatego tak ważne są działania profilaktyczne, środowiskowe oraz skuteczna diagnoza lokalnych potrzeb.

7.2. Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

Długotrwała choroba dotyczy osób, które przez dłuższy czas pozostają pod stałą opieką medyczną z powodu schorzenia o przewlekłym charakterze. Często są to choroby, które nie poddają się całkowitemu wyleczeniu – możliwe jest jedynie łagodzenie ich objawów. W odróżnieniu od niej, ciężka choroba to taka, która bezpośrednio zagraża życiu pacjenta i wymaga intensywnego leczenia lub stałej opieki.

Przy przyznawaniu pomocy społecznej z tytułu długotrwałej choroby, pod uwagę brany jest nie tylko sam fakt istnienia schorzenia, lecz również jego wpływ na codzienne funkcjonowanie osoby ubiegającej się o wsparcie. Znaczenie mają tu m.in. ponoszone koszty leczenia (zakup leków, wizyty u specjalistów), trudności w podjęciu lub utrzymaniu zatrudnienia czy też ograniczenia w samodzielnym funkcjonowaniu.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, za osobę niepełnosprawną uznaje się taką, której stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy – trwale lub okresowo – ogranicza, utrudnia bądź uniemożliwia pełnienie ról społecznych, w tym szczególnie podjęcie pracy zawodowej. Do tej grupy zalicza się także osoby z orzeczoną całkowitą lub częściową niezdolnością do pracy, jak również dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności wydanym przed ukończeniem 16. roku życia.

Osoby z niepełnosprawnością lub przewlekle chore, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować i pozbawione są wsparcia ze strony bliskich, mogą uzyskać pomoc w postaci usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, podstawową pielęgnację zgodnie z zaleceniami lekarza oraz w miarę możliwości, umożliwienie kontaktu z otoczeniem.

Dla osób, które potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymagają całodobowej opieki, możliwe jest uzyskanie pobytu w mieszkaniu chronionym. To forma wsparcia, której celem jest przygotowanie mieszkańców – przy wsparciu specjalistów – do samodzielnego życia i pełnego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

W przypadkach, gdy osoba wymaga całodobowej opieki, której nie da się zapewnić w inny sposób, przysługuje jej prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Placówki te oferują szeroki zakres usług – bytowych, opiekuńczych, wspomagających i edukacyjnych – dostosowanych do indywidualnych potrzeb mieszkańców, zgodnie ze standardami określonymi w przepisach wykonawczych.

Osobie pełnoletniej, niezdolnej do pracy z powodu niepełnosprawności i spełniającej kryteria dochodowe, przysługuje zasiłek stały z pomocy społecznej. Świadczenie to przysługuje, jeśli:

- dochód osoby samotnie gospodarującej jest niższy niż ustalone kryterium dochodowe dla osoby samotnej,
- dochód osoby oraz dochód na członka rodziny są niższe od kryterium dochodowego obowiązującego na osobę w rodzinie.

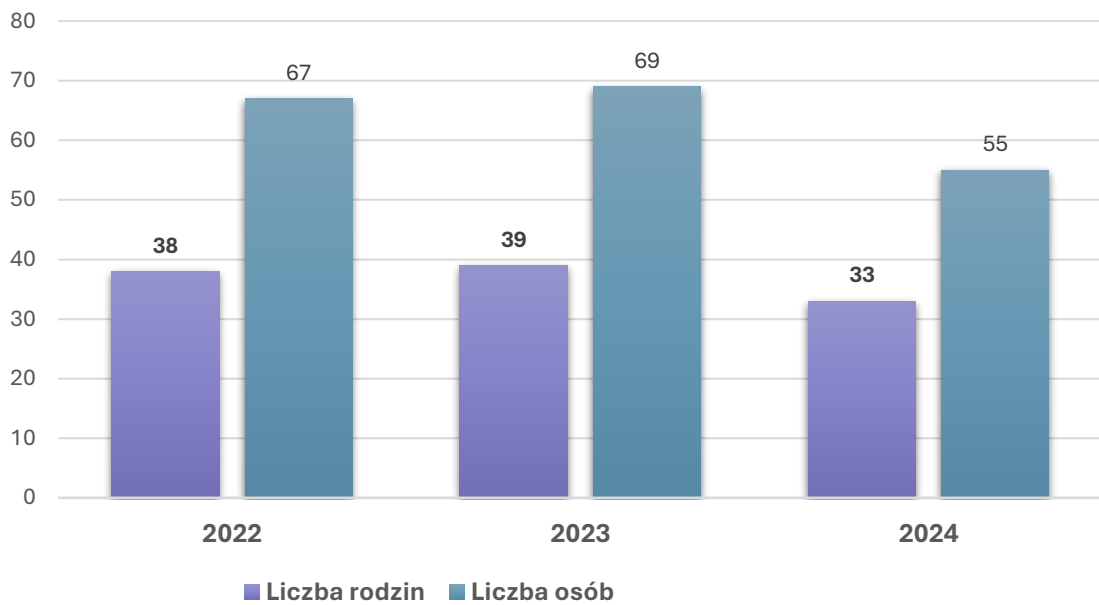
W Gminie Gaszowice kwestie związane z długotrwałymi chorobami oraz niepełnosprawnością należą do jednych z najczęściej zgłaszanych przyczyn, na podstawie których mieszkańcy ubiegają się o wsparcie ze strony systemu pomocy społecznej. Są to problemy, które mają charakter przewlekły, a ich skutki znacząco wpływają na codzienne funkcjonowanie zarówno osób dotkniętych chorobą lub niepełnosprawnością, jak i ich rodzin.

Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu **niepełnosprawności** utrzymywała się przez dwa pierwsze lata na zbliżonym poziomie, natomiast w 2024 roku odnotowano spadek – z 38 rodzin w 2022 r. i 39 w 2023 r. do 33 w 2024 r. Jednocześnie liczba osób w tych rodzinach zmniejszyła się z 67 w 2022 r. i 69 w 2023 r. do 55 w 2024 r., co może świadczyć o zmianach w strukturze gospodarstw domowych lub mniejszej liczbie osób wymagających tego typu wsparcia.

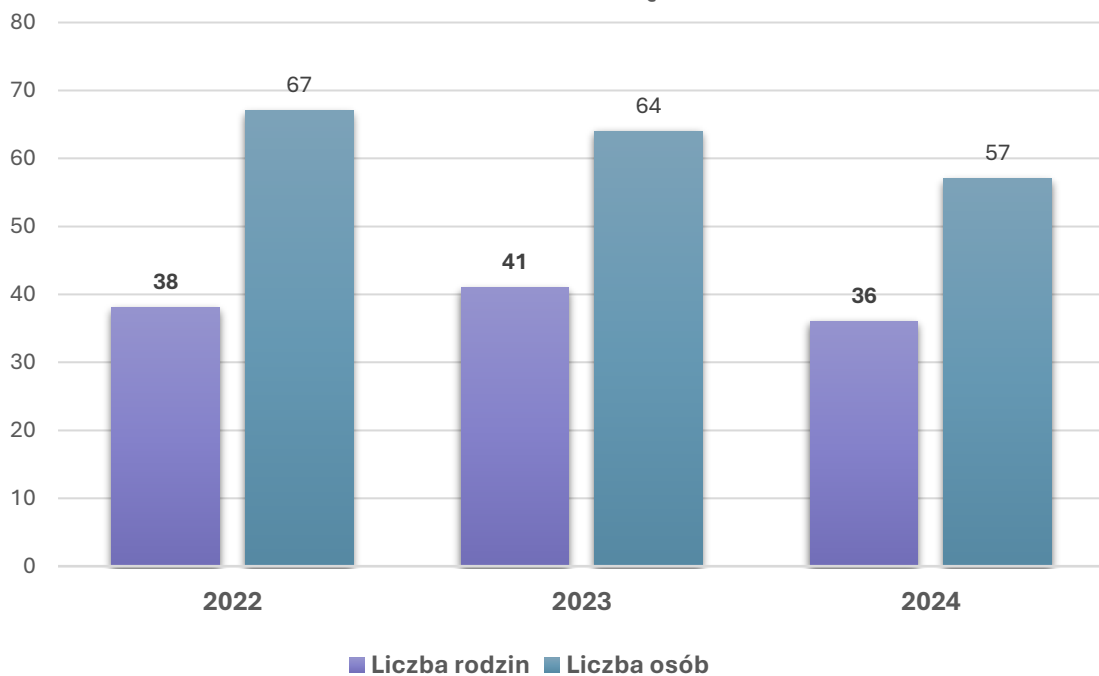
W przypadku **długotrwałej lub ciężkiej choroby** również obserwuje się niewielkie wahania – liczba rodzin wzrosła z 38 w 2022 r. do 41 w 2023 r., po czym obniżyła się do 36 w 2024 r. Liczba osób w tych rodzinach zmniejszyła się stopniowo, z 67 w 2022 r. do 64 w 2023 r. i 57 w 2024 r.

Dane te wskazują, że potrzeby związane z chorobą i niepełnosprawnością pozostają jednymi z najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej, a jednocześnie wymagają systematycznego dostosowywania form wsparcia do zmieniającej się liczby osób wymagających opieki.

Powody przyznawania pomocy społecznej – NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Powody przyznawania pomocy społecznej – DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA

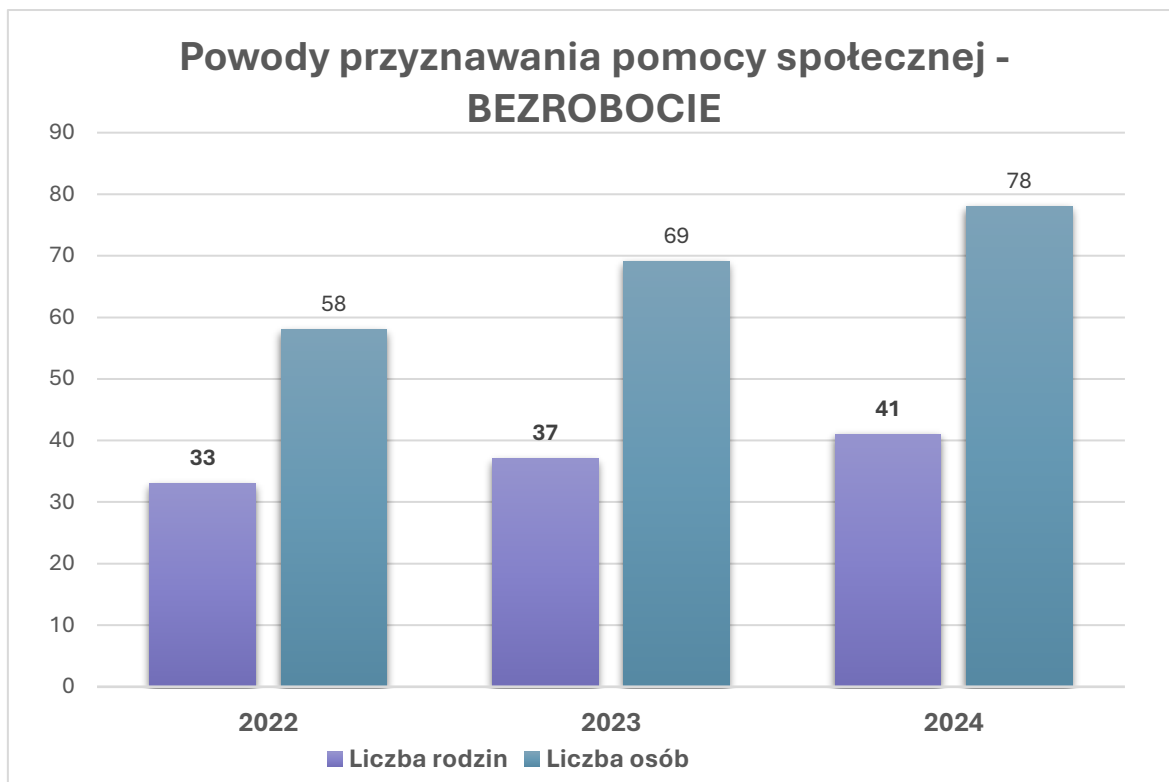
7.3. Bezrobocie

Bezrobocie definiuje się jako sytuację, w której część osób w wieku produkcyjnym jest gotowa i zdolna do podjęcia pracy, aktywnie jej poszukuje, lecz nie znajduje zatrudnienia. Jest to efekt nierównowagi między popytem siły roboczej a popytem na nią ze strony rynku pracy. Na poziom bezrobocia wpływają zarówno czynniki płacowe, które regulują wielkość zatrudnienia poprzez wysokość realnych wynagrodzeń, jak i czynniki pozapłacowe, które mogą ograniczać zapotrzebowanie na pracowników lub zwiększać liczbę osób gotowych do pracy.

Długotrwałe pozostawanie bez pracy może sprawić, że osoba bezrobotna zacznie postrzegać swoją sytuację jako stały sposób na życie. Im dłużej trwa brak zatrudnienia, tym większe jest ryzyko, że bezrobotni zaczną akceptować swoje warunki, rezygnując z aktywnego poszukiwania pracy. Taka postawa często prowadzi do obniżenia standardu życia, zwiększenia zależności od pomocy zewnętrznej oraz osłabienia motywacji do zmiany sytuacji. Przedłużający się okres bezrobocia sprzyja również narastaniu problemów społecznych, może przyczyniać się do pojawienia się patologii, a także znacznie ogranicza szanse na ponowne znalezienie zatrudnienia. W efekcie prowadzi to do pogorszenia sytuacji materialnej oraz izolacji społecznej osoby dotkniętej tym problemem³.

Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia stopniowo rosła w latach 2022–2024, od 33 rodzin w 2022 roku do 41 rodzin w roku 2024. Jednocześnie zwiększała się także liczba osób w tych rodzinach – z 58 do 78 – co wskazuje na narastające znaczenie problemu bezrobocia jako przyczyny trudności życiowych w gminie.

³ Kozłowska B., *Długotrwałe bezrobocie* [w:] „Rynek pracy”, nr 1, Studia i Opracowania, KUP, Warszawa 2001.

7.4. Bezradność opiekuńczo-wychowawcza

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania go do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki

nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w dalszym ciągu stanowią znaczny odsetek klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu oraz problemy w pełnieniu ról rodzicielskich współlistnieją z innymi trudnościami takimi jak: uzależnienie od alkoholu i środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, małżeńskich, zawodowych. Ważne jest zatem systematyczne monitorowanie tych środowisk przez pracowników socjalnych, wspieranie ze strony asystentów rodziny, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych grup zawodowych kontaktujących się z rodziną. Specyfika rodzin niewydolnych wychowawczo wymaga od służb pomocowych zintegrowania działań skierowanych na dziecko i rodzinę w sposób wielodyscyplinarny.

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemożęcej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania Gminy i powiatu. Po stronie Gminy jest praca z rodzinami biologicznymi, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Efektem podejmowanych działań w ramach systemu ma być zapewnienie rodzinie takiej pomocy, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Obowiązek ten realizowany powinien być we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Asystent rodziny pracuje w rodzinach, w których występują trudności opiekuńczo – wychowawcze, w szczególności w rodzinach niepełnych, wielodzietnych i borykających się z niepełnosprawnością dziecka. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej

zamieszkania. Celem asystenta rodziny jest przede wszystkim mobilizacja, wsparcie rodzin oraz wspólne rozwiązywanie ich problemów. Oprócz tego, rodziny mogą liczyć na wsparcie emocjonalne i poradnictwo. Asystent zmierza do tego, aby wzbudzić u podopiecznych dążenie do zmiany swojej sytuacji życiowej.

Prawo do świadczeń pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oznacza objęcie pomocą społeczną kobiet w ciąży i rodzin wychowujących dzieci. Rodzina wielodzietna to rodzina, w której skład wchodzi troje i więcej dzieci.

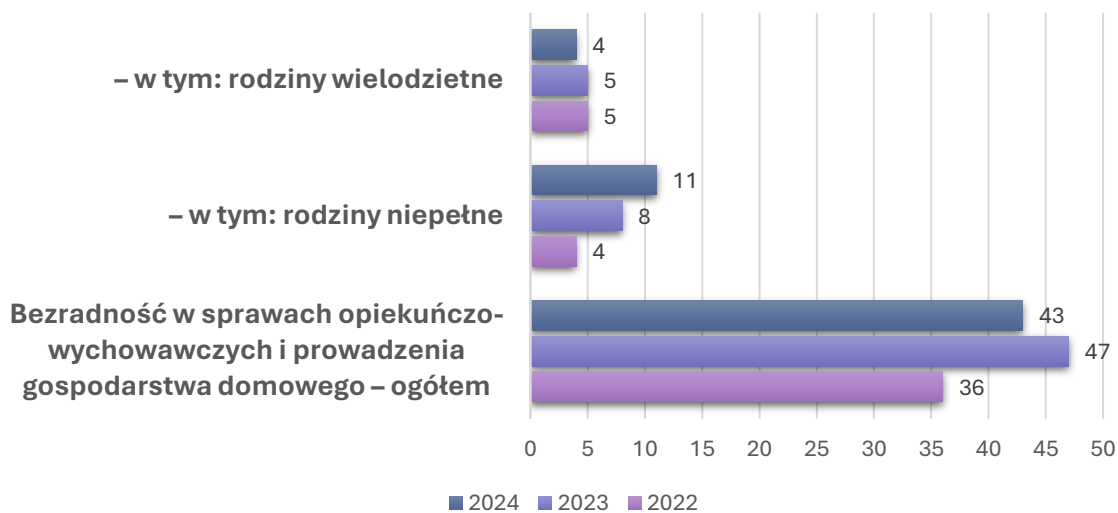
Karta Dużej Rodziny to system zniżek i ulg przysługujący rodzinom wielodzietnym tj. rodzinom mającym na utrzymaniu 3 lub więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do 25 roku życia, gdy uczą się lub studiują oraz bez ograniczeń wiekowych — w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. Karta przysługuje rodzinie niezależnie od dochodu i na jej podstawie rodziny mogą korzystać z uprawnień, jakie znajdują się w katalogu ulg i zwolnień zamieszczonym na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Instytucjonalna piecza zastępcza to system opieki nad dziećmi i młodzieżą, którzy z różnych powodów nie mogą pozostać w swoich biologicznych rodzinach. W ramach tego systemu dzieci są umieszczane w instytucjach opiekuńczych, takich jak ośrodki dla nieletnich, czy placówki opiekuńczo-wychowawcze. Tam otrzymują opiekę, wsparcie oraz podstawowe potrzeby życiowe, a także edukację i pomoc psychologiczną. Instytucjonalna piecza zastępcza ma na celu zapewnienie bezpiecznego i odpowiedniego środowiska dla dzieci, które nie mogą być pod opieką swoich rodziców.

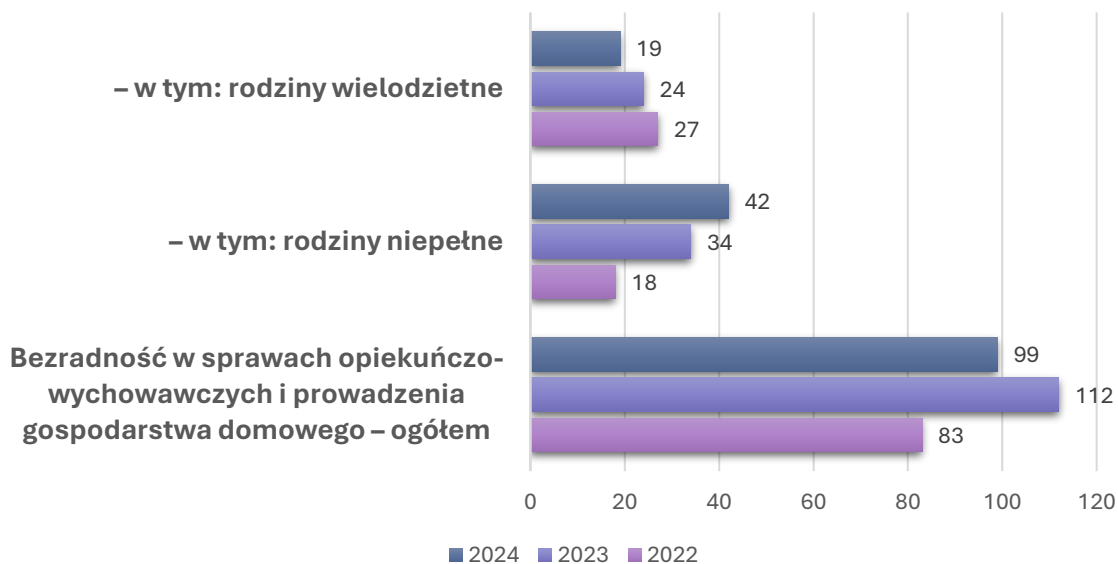
W latach **2022–2024** liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu **bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego** utrzymywała się na wysokim poziomie, wzrastając z **36 rodzin w 2022 r.** do **47 w 2023 r.**, a następnie spadając do **43 rodzin w 2024 r.** Jednocześnie wzrastała liczba osób w tych rodzinach — z **83 osób w 2022 r.** do **112 osób w 2023 r.**, po czym obniżyła się do **99 osób w 2024 r.**

W strukturze korzystających widoczny jest rosnący udział **rodzin niepełnych**, których liczba zwiększyła się z **4 w 2022 r.** do **11 w 2024 r.**, a liczba osób w tych rodzinach wzrosła z **18** do **42**. Natomiast **rodzin wielodzietnych** w tej kategorii było kolejno **5 w 2022 r.**, **5 w 2023 r.** i **4 w 2024 r.**, przy jednoczesnym spadku liczby osób objętych wsparciem z **27** do **19**, co wskazuje na stopniowe zmniejszanie się skali potrzeb w tej grupie.

Powody przyznawania pomocy społecznej – liczba rodzin - BEZRADNOŚĆ OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZA

Powody przyznawania pomocy społecznej – liczba osób - BEZRADNOŚĆ OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZA

7.5. Uzależnienia

Podstawą prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wymienione ustawy tworzą spójny system umożliwiający samorządom terytorialnym prowadzenie lokalnej polityki wobec zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków a także wyznaczają konkretne zadania i wskazują środki na ich realizację.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi stanowi, że prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych Gminy. Ich realizacja prowadzona jest w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego przez radę Gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

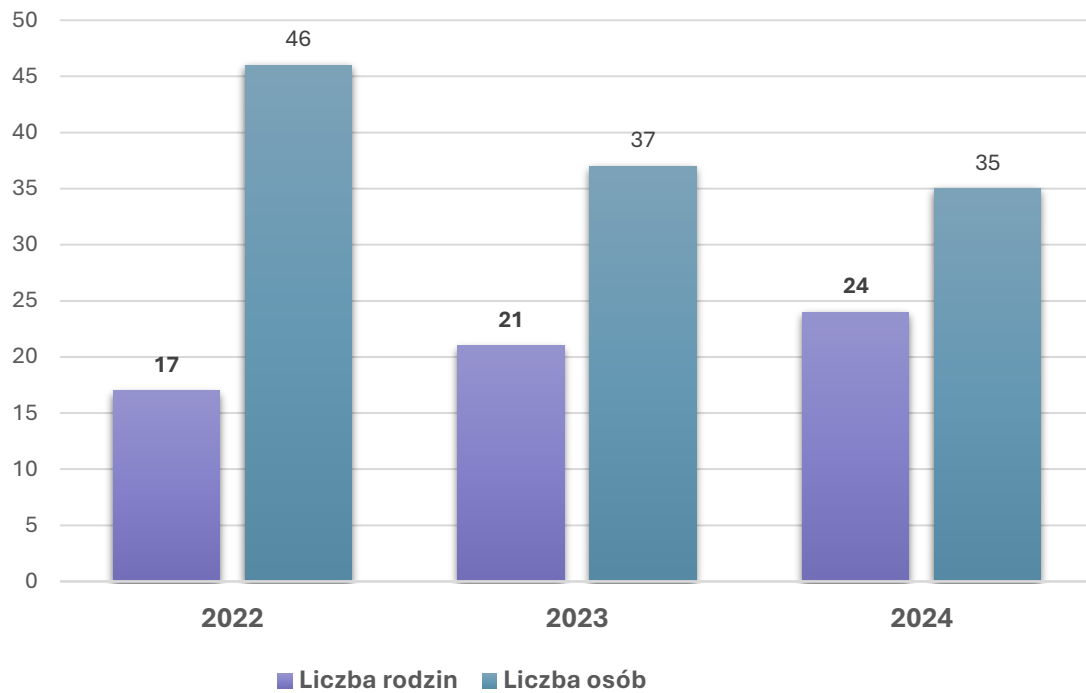
Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii nakłada na samorząd Gminy na równi z organami administracji rządowej obowiązek kształtowania polityki alkoholowej i przeciwdziałania narkomanii.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 41 ust. 3 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta/burmistrza/prezydenta Gminy.

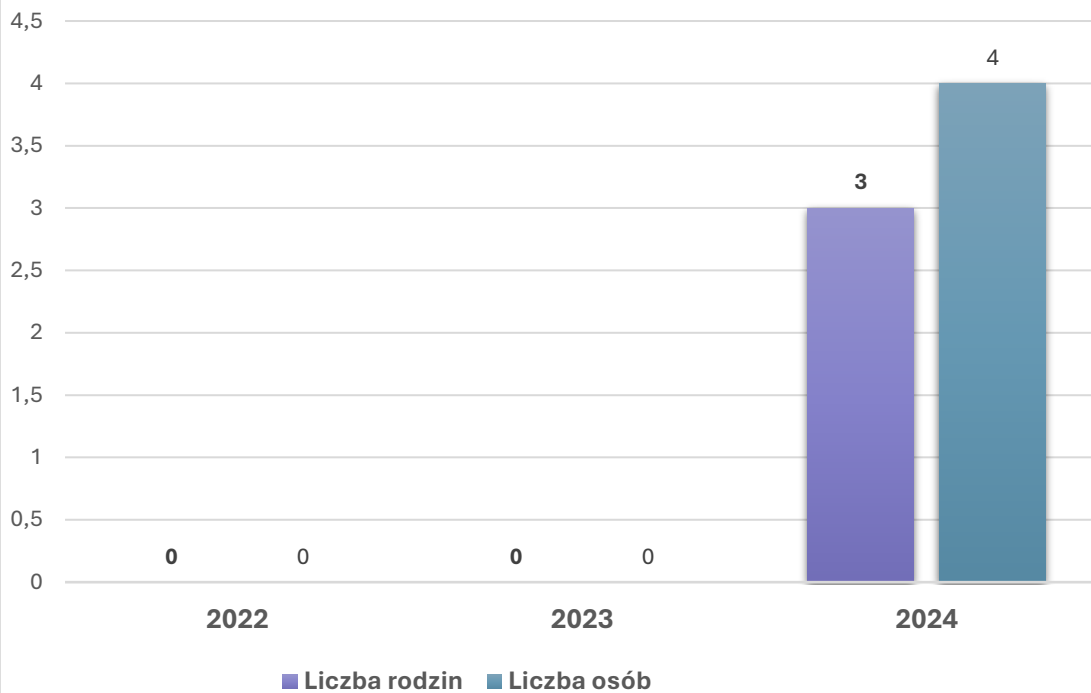
W latach 2022–2024 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu problemów związanych z alkoholem systematycznie rosła: z **17 rodzin w 2022 r.**, do **21 rodzin w 2023 r.**, a następnie **24 rodzin w 2024 r.** Jednocześnie liczba osób w tych rodzinach zmieniała się mniej dynamicznie, wynosząc odpowiednio **46 osób w 2022 r.**, **37 osób w 2023 r.** oraz **35 osób w 2024 r.**, co może odzwierciedlać zmiany w strukturze gospodarstw domowych.

Zjawisko narkomanii przez dwa pierwsze lata nie było odnotowywane jako powód udzielania wsparcia (**0 rodzin w 2022 i 2023 r.**), natomiast w 2024 roku pomoc przyznano **3 rodzinom**, obejmując **4 osoby**. Dane te wskazują na pojawienie się nowego obszaru problemowego, który wymaga dalszego monitorowania i odpowiedniej oferty wsparcia.

Powody przyznawania pomocy społecznej – ALKOHOLIZM

Powody przyznawania pomocy społecznej – NARKOMANIA

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gaszowicach realizowała swoje zadania na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, stanowiącego element lokalnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i zgodnego z założeniami Narodowego Programu Zdrowia. Działania Komisji obejmowały m.in. prowadzenie postępowań wobec osób zgłaszanych z powodu nadużywania alkoholu, opiniowanie wniosków dotyczących sprzedaży napojów alkoholowych oraz współpracę z instytucjami odpowiedzialnymi za pomoc rodzinom zagrożonym problemami wynikającymi z używania substancji.

W analizowanym okresie liczba prowadzonych postępowań wynosiła: **22 w roku 2023** oraz **16 w roku 2024**; nie odnotowano zgłoszeń dotyczących używania narkotyków. Komisja corocznie opiniowała także wnioski o wydanie zezwoleń na sprzedaż i podawanie alkoholu – w 2024 r. wydano **6 postanowień opiniujących**, a na koniec roku na terenie gminy funkcjonowało **15 punktów sprzedaży alkoholu poza miejscem jego spożycia** oraz **7 punktów gastronomicznych**.

Stałym elementem systemu wsparcia był Punkt Konsultacyjny, który udzielał pomocy osobom uzależnionym, współuzależnionym oraz rodzinom z problemami wychowawczymi. Punkt funkcjonował w trybie cotygodniowych dyżurów, z możliwością umawiania spotkań także w innych dniach, a konsultacje udzielane były również telefonicznie. Z pomocy skorzystało **73 osoby w roku 2023** oraz **65 osób w roku 2024**, którym udzielono odpowiednio **111 i 99** porad oraz przeprowadzono liczne rozmowy motywujące i profilaktyczne.

Działania Komisji w latach 2023-2024 koncentrowały się na wzmacnianiu systemu lokalnego wsparcia, ograniczaniu szkód wynikających z nadużywania alkoholu oraz na współpracy interdyscyplinarnej z instytucjami zaangażowanymi w pomoc rodzinom i osobom w kryzysie.

7.6. Przemoc domowa

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową.

Do zadań gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;

- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą domową mają charakter interdyscyplinarny, a więc opierają się na współpracy służb, które dysponując wiedzą, doświadczeniem, narzędziami oraz kompetencjami w danej dziedzinie łączą swoje siły, celem udzielenia kompleksowej pomocy domowej.

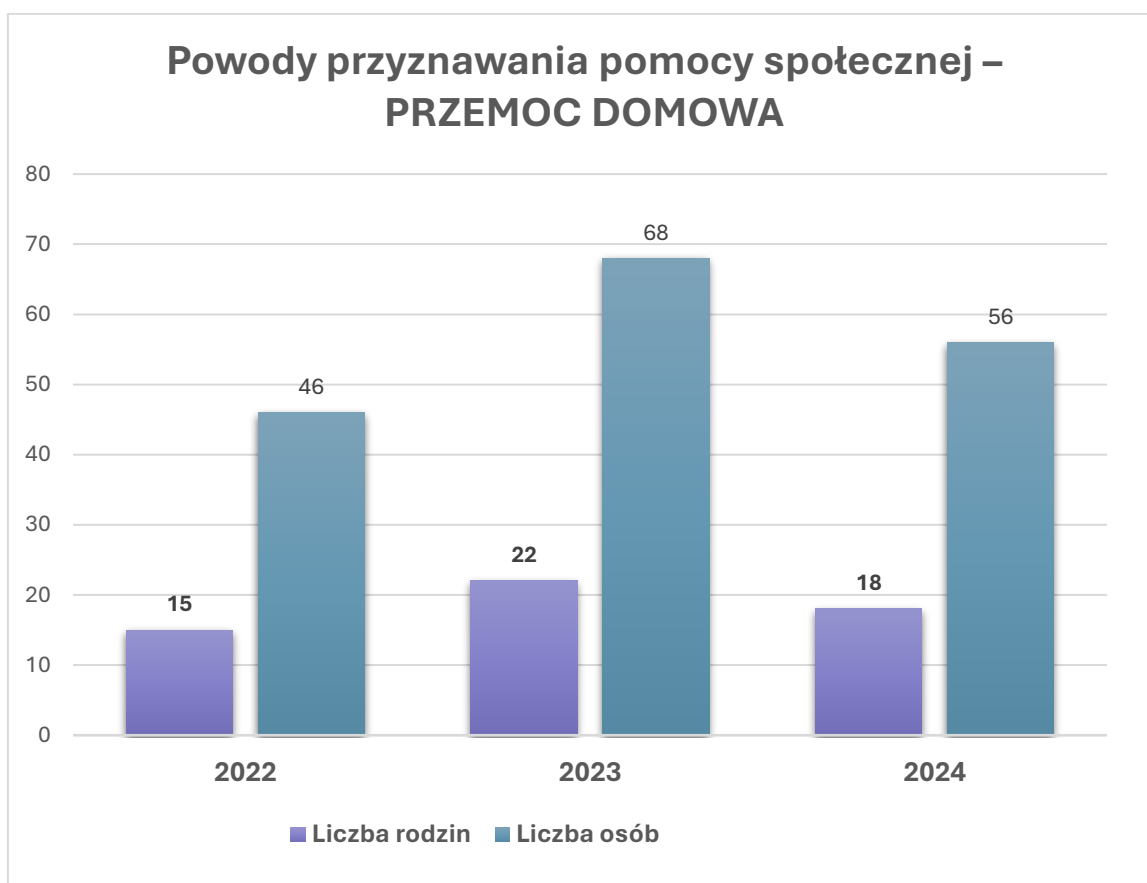
Przy OPS w Gaszowicach funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny. Do zadań zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy domowej należy:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie grup diagnostyczno-pomocowych;
- diagnozowanie problemu przemocy domowej;
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową;
- prowadzenie sprawozdawczości w zakresie realizowanych zadań;
- powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych;
- dokumentowanie działań Zespołu oraz grup diagnostyczno-pomocowych;
- koordynowanie działań instytucji realizujących procedurę Niebieska Karta.

Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów, która podejmuje współpracę w celu udzielenia kompleksowej pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie

i dotkniętym przemocą domową. Działania zespołu koncentrują się na rozwiązywaniu konkretnych problemów i są realizowane przy wsparciu organizacyjno-technicznym oraz finansowym Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Gaszowice. Zespół działa zgodnie z gminnym programem przeciwdziałania przemocy domowej, koordynując działania różnych instytucji oraz tworząc warunki umożliwiające skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą.

W latach 2022–2024 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej utrzymywała się na umiarkowanie zmiennym poziomie: 15 rodzin w 2022 roku, 22 w 2023 roku i 18 w 2024 roku. Równocześnie wsparcia wymagała znacząca liczba osób w tych rodzinach – od 46 w 2022 roku, przez 68 w 2023 roku, do 56 w 2024 roku. Dane te wskazują, że problem przemocy domowej pozostaje istotnym obszarem interwencji, wymagającym stałego monitorowania oraz kontynuowania działań wspierających i ochronnych.

8. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych – 2025

Jednym z głównych założeń niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gaszowice jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe między innymi poprzez przeprowadzenie badań ankietowych wśród mieszkańców Gminy. W następnych podrozdziałach zaprezentowano wyniki badań ankietowych pochodzących z diagnozy przeprowadzonej na terenie Gminy Gaszowice w 2025 roku.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Gaszowice wśród grup:

- dorośli mieszkańcy;
- dzieci i młodzież szkolna;
- pracownicy instytucjonalni

8.1. Wnioski i podsumowanie z przeprowadzonych badań

Mieszkańcy Gminy Gaszowice:

Główne problemy społeczne
<ul style="list-style-type: none">• Respondenci najczęściej wskazywali, że uzależnienie od alkoholu jest najbardziej powszechnym problemem na terenie gminy — 19% uznało je za bardzo powszechne, a 44% za dość powszechne. W przypadku narkotyków i dopalaczy skala postrzeganego zagrożenia jest nieco mniejsza – po 2% respondentów uznało te zjawiska za bardzo powszechne, a odpowiednio 13% i 17% za dość powszechne.• Najbardziej istotnym problemem społecznym według mieszkańców gminy są długotrwałe choroby, które za ważne (suma „bardzo” i „raczej istotny”) uznało 63% respondentów. Wysoko oceniono również uzależnienie od alkoholu (59%), problemy opiekuńczo-wychowawcze (54%) oraz niepełnosprawność (51%).• W opinii 76% badanych jest potrzeba realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Za największe znaczenie przypisuje się wsparciu psychologicznemu dla rodzin (30%). Otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień wskazało 25% respondentów, a warsztaty profilaktyczne dla uczniów 23%.
Ocena własnej sytuacji
<ul style="list-style-type: none">• Większość badanych ocenia swoją sytuację mieszkaniową jako bardzo dobrą lub dobrą, co stanowi łącznie 86% odpowiedzi. 13% osób określiło swoją sytuację jako zadowalającą, a 1% jako złą.• Większość badanych ocenia sytuację materialną swego gospodarstwa domowego jako bardzo dobrą lub dobrą, co stanowi łącznie 75% odpowiedzi. 23% osób określiło swoją sytuację jako zadowalającą, a 2% jako bardzo złą.

- Na pytanie o wzajemne relacje z najbliższymi sąsiadami, największy odsetek respondentów – 51% – ocenił je jako bardzo dobre. 40% badanych wskazało, że ich relacje są poprawne, 3% zadeklarowało niepoprawne relacje lub konflikty, a 6% respondentów nie utrzymuje żadnych relacji z sąsiadami.

Ocena sytuacji seniorów

- W badaniu dotyczącym oceny sytuacji seniorów w gminie, 53% respondentów uznało ją za dobrą. 4% mieszkańców oceniło sytuację seniorów jako złą, jednak aż 43% respondentów nie miało zdania na ten temat.
- Większość respondentów, bo aż 77%, uważa, że oferta działań dla seniorów w gminie jest wystarczająca.

Sytuacja osób z niepełnosprawnością

- Osoby z niepełnosprawnością są akceptowane przez społeczność Gminy Gaszowice (takiego zdania jest 58% badanych).
- 6% respondentów uważa, że osoba z niepełnosprawnością może znaleźć pracę na terenie gminy, a 51% respondentów nie miało zdania na ten temat.

Ocena działań gminy

- Oceny współpracy pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi są zróżnicowane. Najwięcej respondentów oceniło ją jako przeciętną (33%) lub dobrą (18%). 12% badanych wyraziło opinię, że współpraca ta jest zła, a 7% określa ją jako bardzo dobrą. 30% nie ma zdania na ten temat.
- 71% badanych uważa, że potrzeby w sektorze życia społecznego w gminie są odpowiednio zaspokajane.
- Jako usługa społeczna wymagająca większej uwagi w gminie, najczęściej jest wymieniana ochrona zdrowia – 60%, co wskazuje na istotne oczekiwania, wobec tego sektora. Drugą najczęściej wskazywaną grupą była rekreacja i wypoczynek (46%), natomiast 31% respondentów wskazało na transport osobowy. Nieco mniej, bo po 29% ankietowanych wskazało na profilaktykę uzależnień oraz ofertę edukacyjną i wychowawczą.

Przemoc i bezpieczeństwo

- Mieszkańcy w zdecydowanej większości deklarują, że czują się bezpiecznie na terenie gminy (80%).
- Na pytanie o obecność przemocy domowej w otoczeniu 18% badanych odpowiedziało, że zna osoby, które jej doświadczają. Kolejne 23% ma takie podejrzania, mimo że nie ma pewności.
Z kolei 59% respondentów uważa, że w ich otoczeniu nie dochodzi do tego typu sytuacji.
- 60% zadeklarowało, że nie wie, gdzie osoba doznająca przemocy może uzyskać pomoc w ich rejonie zamieszkania. 40% osób przyznało, że wie, gdzie można uzyskać taką pomoc.
- Wyniki badania pokazują, że 93% respondentów uważa, iż alkohol jest istotną przyczyną przemocy domowej. Z kolei tylko 15% badanych zgodziło się z błędnym przekonaniem, że przemoc zdarza się wyłącznie w rodzinach z marginesu społecznego, podczas gdy aż 85% uznało to za twierdzenie raczej lub zdecydowanie nieprawdziwe. 99% respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że zarówno kobieta, jak i mężczyzna mogą być osobami doświadczającymi przemocy domowej. Większość badanych zdecydowanie odrzuca mit,

że przemoc to prywatna sprawa – tylko 3% uważa to twierdzenie za prawdziwe. Podobny sprzeciw budzi pogląd, że przemoc występuje tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele – 96% badanych uznało to za nieprawdziwe. 91% respondentów nie zgadza się ze stwierdzeniem, że policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.

Podejście do wychowania dzieci i młodzieży

- 21% badanych uważa, że od czasu do czasu dawanie klapsa jest konieczne dla prawidłowego wychowania dziecka. Jeszcze mniej osób — zaledwie 9% — zgadza się z twierdzeniem, że dziecko powinno bać się rodziców, aby łatwiej było o posłuszeństwo i szacunek. W kwestii zakazu prawnego kar fizycznych, 65% respondentów popiera takie rozwiązanie. Pogląd, że kary fizyczne hartują dziecko i pomagają mu radzić sobie w przyszłości, akceptuje tylko 10% badanych. Co więcej, 26% badanych uważa, że łagodne kary fizyczne nie są formą przemocy domowej, lecz 74%, klasyfikuje je jako przemoc. Na koniec, aż 78% respondentów zgadza się, że bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.

Zdrowie psychiczne

- Większość respondentów pozytywnie ocenia stan opieki zdrowotnej w gminie: bardzo dobrze – 5% oraz raczej dobrze – 37%. Spory odsetek respondentów ocenia stan opieki zdrowotnej negatywnie: raczej źle – 26% lub bardzo źle – 7%. 26% nie ma zdania w tym temacie.
- 86% badanych pozytywnie ocenia swoją kondycję psychiczną, oceniając ją jako bardzo dobrą lub raczej dobrą. Tylko 5% oceniło ją jako bardzo złą, natomiast 9% nie ma zdania w tym temacie.
- Zapytano także mieszkańców czy w ich najbliższym otoczeniu są osoby, które mogą potrzebować wsparcia psychicznego. 51% twierdzi, że są takie osoby, natomiast 18% wskazuje na odpowiedź nie. 31% nie ma zdania.
- Większość ankietowanych (80%) chce, aby temat zdrowia psychicznego był poruszany w gminie częściej i z większym wsparciem władz lokalnych. 9% wskazało na odpowiedź raczej nie, a 11% nie ma zdania.

Pracownicy instytucjonalni

Główne problemy społeczne

- Najbardziej powszechnymi problemami w środowisku lokalnym, według badanych pracowników były uzależnienie od alkoholu, niepełnosprawność oraz długotrwałe choroby, które jako bardzo istotne lub raczej istotne wskazało po 100% respondentów. Na kolejnym miejscu znalazły się uzależnienie od narkotyków, bezradność osób w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego oraz izolacja społeczna osób starszych (po 83%).
- Respondenci wskazali, że największej uwagi wymaga profilaktyka uzależnień (80%). Bardzo istotne okazały się także kwestie związane z mieszkalnictwem (60%) oraz opieką zdrowotną (40%). Respondenci w mniejszym stopniu dostrzegali potrzebę poprawy w zakresie transportu osobowego i opieki społecznej, które uzyskały po 20% odpowiedzi.

Ocena systemu pomocy społecznej w gminie
<ul style="list-style-type: none"> • Ankietowani są zgodni (100%), że system pomocy społecznej pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym. 50% ankietowanych zgadza się z tym w pełni, natomiast 50% zgadza się częściowo. • Ankietowani pracownicy OPS wskazują, że: <ul style="list-style-type: none"> → Połowa z nich w pełni, a kolejna połowa częściowo zgadza się ze stwierdzeniem, że władze gminy posiadają odpowiednią wiedzę na temat potrzeb mieszkańców w zakresie pomocy społecznej. → Wszyscy badani potwierdzają, że władze gminy reagują na sygnalizowane problemy społeczne i odpowiadają na zgłaszane potrzeby. → 100% respondentów ocenia, że potrzeby mieszkańców w obszarze życia społecznego są zaspokajane w stopniu adekwatnym.
Przeciwdziałanie uzależnieniom
<ul style="list-style-type: none"> • 83% pracowników OPS dostrzega potrzebę realizacji działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. • Respondenci wyraźnie podkreślili, że profilaktyka uzależnień powinna koncentrować się na wsparciu psychologicznym rodzin (40%), a tyle samo respondentów sugeruje otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień. Część ankietowanych (20%) wskazała na warsztaty profilaktyczne dla uczniów.
Usługi społeczne
<ul style="list-style-type: none"> • Zapytano pracowników o to, jakie działania są ich zdaniem najbardziej potrzebne mieszkańcom gminy. W odpowiedziach wskazywano przede wszystkim na: umożliwienie dostępu do mieszkań socjalnych dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej lub rodzinnej (np. doświadczających przemocy), rozszerzenie oferty usług dla osób starszych i z niepełnosprawnościami, zwiększenie liczby bezpłatnych warsztatów i zajęć dla osób z niepełnosprawnością, wprowadzenie lub rozwinięcie programów rządowych finansujących usługi społeczne – w tym programów dotyczących uzależnienia od Internetu – a także zapewnienie wsparcia psychologicznego oraz dodatkowego wsparcia dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością. 100% pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej uważa, że pomoc społeczna pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym. Po 50% ankietowanych zgadza się z tym w pełni i częściowo.

Uczniowie:

Relacje i przemoc w szkole
<ul style="list-style-type: none"> • Uczniowie w Gminie Gaszowice deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub raczej dobre relacje z rodzicami - łącznie: 94% dla uczniów klas 4-6 i 90% wśród uczniów klas 7-8. • 31% młodszych i 46% starszych uczniów czuje się w swojej klasie bardzo dobrze, a 56% i 34% uczniów raczej dobrze, co wskazuje na poczucie komfortu. 10% młodszych i 12% starszych uczniów czuje się raczej źle, a 3% i 8% bardzo źle i chciałoby zmienić klasę.

- 75% młodszych i 65% starszych uczniów ma osobę, z którą może porozmawiać, kiedy czuje się źle lub ma problem.
- 33% młodszych i 19% starszych badanych uczniów deklaruje, że są w szkole uczniowie, których się boją.
- 3% młodszych i 6% starszych uczniów wagarowało wiele razy, a odpowiednio 9% i 21% kilka razy. Raz na wagarach było 12% uczniów klas 4-6 i 8% uczniów klas 7-8, natomiast 76% młodszych i 65% starszych uczniów nigdy nie wagarowało.
- Uczniowie deklarują, że doświadczają w szkole przemocy fizycznej (33% SP 4-6; 17% SP 7-8) oraz przemocy psychicznej (28% SP 4-6; 26% SP 7-8).
- Zdaniem uczniów szkół podstawowych, inni uczniowie są agresywni, ponieważ lubią poniżać innych (43% SP 4-6; 49% SP 7-8). Niewiele mniej osób wskazało na to, że są źle wychowani przez rodziców (41% SP 4-6; 42% SP 7-8), nie wiedzą, że sprawiają komuś przykrość (36% SP 4-6; 19% SP 7-8), lub dlatego, że nie ponoszą żadnych konsekwencji (35% SP 4-6; 33% SP 7-8).
- Uczniowie w przeważającej mierze sygnalizują, że do przemocy w szkole dochodzi podczas przerw (67% SP 4-6; 68% SP 7-8), a także po lekcjach (20% SP 4-6; 17% SP 7-8).

Cyberprzemoc

- Zapytano także uczniów czy spotkali się z poniższymi sytuacjami w Internecie. 31% młodszych i 33% starszych badanych otrzymywało złośliwe komentarze, tzw. hejt, 27% uczniów klas 4-6 i 24% uczniów klas 7-8 otrzymało wiadomości z obelgami/ przezwiskami, a 14% młodszych uczniów i 11% starszych uczniów wiadomości z groźbami. 25% uczniów klas 4-6 i 33% uczniów klas 7-8 deklaruje, że udostępniło ich prywatną rozmowę.
- Uczniowie w Gminie Gaszowice w większości nie mają doświadczeń związanych z grami hazardowymi na pieniądze (90% SP 4-6 i 68% SP 7-8). Jednakże 10% młodszych i 32% starszych uczniów przyznało, że grało już w tego rodzaju gry.

Czas wolny

- Uczniowie najczęściej spędzają czas wolny przy komputerze lub z mediami. Granie w gry online jest bardzo popularne — 40% młodszych i 24% starszych uczniów robi to codziennie, a kolejne 25% i 26% kilka razy w tygodniu. Równie powszechne jest korzystanie z Internetu dla przyjemności, które codziennie deklaruje 47% uczniów z klas 4–6 i 56% z klas 7–8, a kilkakrotnie w tygodniu robi to odpowiednio 18% i 21%. Dużą rolę odgrywają także alternatywne formy spędzania czasu, takie jak słuchanie muzyki czy oglądanie filmów — codziennie robi to 36% młodszych i aż 58% starszych uczniów.

Uzależnienia – alkohol, narkotyki, dopalacze, tytoń

Alkohol:

- 91% młodszych i 90% starszych uczniów nigdy nie próbowało alkoholu.
- Zapytano także uczniów w jakich okolicznościach pierwszy raz próbowali alkoholu. Respondenci najczęściej wskazywali na rodzinę (64% SP 4-6; 44% SP 7-8). Uczniowie próbowali także alkoholu w szkole (14% SP 7-8), na wagarach (9% SP 4-6), na spotkaniu ze znajomymi (14% SP 7-8), na dyskotecy (9% SP 4-6; 14% SP 7-8).

- Kolejne pytanie dotyczyło częstotliwości picia alkoholu. 100% młodszych uczniów i 43% starszych próbowało tylko raz. Wśród starszych uczniów 29% pije rzadziej niż raz w miesiącu, 14% pije kilka razy w tygodniu i kolejne 14% piło tylko kilka razy w miesiącu.
- Zapytano także uczniów po jaki alkohol sięgają najczęściej. 18% młodszych i 29% starszych uczniów najczęściej sięga po piwo. Kolejną najpopularniejszą odpowiedzią była wódka (18% SP 4-6 i 14% SP 7-8), a 64% młodszych i 43% starszych uczniów nie pije alkoholu regularnie.
- 10% młodszych i 16% starszych uczniów uważa, że łatwo jest kupić alkohol. 55% młodszych i 49% starszych uczniów nie wie.

Tytoń:

- 4% młodszych i 15% starszych uczniów kiedykolwiek próbowało palenia papierosów
- Zapytano także uczniów w jakich okolicznościach pierwszy raz próbowali papierosów. Respondenci najczęściej wskazywali na spotkanie ze znajomymi (60% SP 4-6; 45% SP 7-8). Uczniowie próbowali także papierosów w szkole (27% SP 7-8), na wagarach (20% SP 4-6) czy z rodziną (20% SP 4-6).
- Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. 80% uczniów klas 4-6 i 64% uczniów klas 7-8 deklaruje, że nie pali papierosów.

Narkotyki i dopalacze:

- 2% młodszych i 1% starszych uczniów kiedykolwiek próbowali narkotyków lub dopalaczy
- Zapytano także uczniów w jakich okolicznościach pierwszy raz próbowali narkotyków. 50% młodszych uczniów zaznaczyło odpowiedź w szkole, a kolejne 50% odpowiadając „w innych okolicznościach”, nie podali przykładów. 100% starszych uczniów narkotyków próbowało na spotkaniu ze znajomymi.
- Respondenci, którzy zadeklarowali kontakt z narkotykami zostali zapytani jakie substancje przyjmowali do tej pory. Po 50% młodszych uczniów wskazało na ekstazy oraz inne bez podawania przykładów, a 100% starszych uczniów na marihuanę.
- Respondenci zapytani o częstotliwość przyjmowania substancji, wskazali, że próbowali tylko raz (100% uczniów klas 4-6) oraz kilka razy w życiu (100% uczniów klas 7-8).
- 10% młodszych i 9% starszych uczniów uważa, że łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze. 75% młodszych i 71% starszych uczniów nie wie.
- Zarówno młodszy, jak i starsi są świadomi ryzyka związanego z dopalaczami — 81% młodszych i 78% starszych zgadza się, że można się od nich uzależnić tak samo jak od narkotyków. Jednocześnie większość odrzuca mit, że „umiarkowane” branie narkotyków nie prowadzi do uzależnienia (76% młodszych i 85% starszych). Palenie papierosów jako modne w szkole ocenia 17% uczniów młodszych i 44% starszych. Wreszcie, że dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki, uważa 29% młodszych i 21% starszych uczniów.

Uzależnienia behawioralne

- Uczniowie za najbardziej popularne zjawiska występujące w ich otoczeniu (suma odpowiedzi popularne i czasem występuje) wybrali: uzależnienie od Internetu (55% SP 4-6; 72% SP 7-8) oraz uzależnienie od smartfona (54% SP 4-6; 78% SP 7-8).
- W pierwszej kolejności zapytano uczniów o to, ile czasu dziennie korzystają z komputera w celach innych niż nauka. Badani wskazywali, że spędzają w ten sposób do 1 godziny dziennie (21% SP 4-6; 22% SP 7-8) czy też 2-3 godziny dziennie (34% SP 4-6;

32% SP 7-8). Znacznie niepokoją odsetki ankietowanych, którzy zaznaczyli, że spędzają przed komputerem 4-5 godzin dziennie (6% SP 4-6; 7% SP 7-8). Więcej niż 5 godzin korzysta 15% młodszych i 8% starszych uczniów, a 24% młodszych i 31% starszych nie spędza czasu przed komputerem.

- Uczniowie najczęściej wykorzystują komputer do gier — robi to 50% uczniów z klas 4–6 i 33% z klas 7–8. Jednocześnie 25% młodszych i 28% starszych deklaruje, że w ogóle nie korzysta z komputera. Portale społecznościowe są mniej popularne (po 4% w obu grupach), natomiast ze stron z obrazkami i filmami korzysta 3% młodszych i 13% starszych uczniów. Niewielki odsetek używa komputera do nauki (po 7%).
- 83% uczniów klas 4-6 i 70% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie byłoby dla nich problemem. Aczkolwiek, spora część uczniów (odpowiednio 17% i 30%) przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu.
- Jak wynika z przeprowadzonych badań, 42% uczniów klas 4-6 i 50% uczniów klas 7-8 korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 9% młodszych i 19% starszych uczniów deklaruje, że korzysta z telefonu 4-5 godzin dziennie, a 13% i 23% uczniów powyżej 5 godzin dziennie. Część uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie (32% SP 4-6; 7% SP 7-8).
- Uczniowie najczęściej korzystają z telefonu, aby oglądać śmieszne filmiki i obrazki — robi to 20% młodszych i 22% starszych uczniów. Wysoko plasuje się także korzystanie z aplikacji, które wskazało 21% uczniów z klas 4–6 oraz 13% z klas 7–8. Telefon służy im również do komunikacji na czatach i portalach społecznościowych – 16% młodszych i aż 28% starszych uczniów używa go w ten sposób. Stałą popularnością cieszy się też słuchanie muzyki, deklarowane przez 17% uczniów w obu grupach.

Zdrowie psychiczne

- W pierwszej kolejności zapytano o ogólną ocenę samopoczucia psychicznego w ostatnich tygodniach. 75% młodszych i 76% starszych uczniów ocenia je jako bardzo lub raczej dobre. 13% uczniów klas 4-6 i 19% uczniów klas 7-8 ocenia je jako średnie, a 11% młodszych i 4% starszych uczniów ocenia je negatywnie.
- Najczęściej młodzi uczniowie odczuwali stres i zmęczenie – codziennie lub kilka razy w tygodniu stresowało się 45% uczniów, a brak energii i zmęczenie dotyczyło 47%. Smutek pojawiał się codziennie u 9% badanych, a samotność rzadko – niemal połowa uczniów deklarowała, że nigdy się tak nie czuła. Uczniowie czasem odczuwali też złość lub rozdrażnienie, choć większość raportowała to rzadziej.
- W starszej grupie uczniów stres codziennie lub kilka razy w tygodniu odczuwało aż 51%, a zmęczenie – 49%. Smutek i samotność występowały nieco rzadziej niż w klasach młodszych, choć około 21% uczniów doświadczało smutku przynajmniej raz w tygodniu. Złość i rozdrażnienie dotyczyły około jednej trzeciej badanych codziennie lub kilka razy w tygodniu.

8.2. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Prognoza zawiera szczegółowy obraz potrzeb, problemów i zasobów lokalnej społeczności, bazując na:

- analizie danych dotyczących sytuacji społecznej w ostatnich latach (tzw. diagnozie społecznej),
- obserwowanych kierunkach rozwoju, charakterystycznych zarówno dla kraju, regionu, jak i danej społeczności,
- przewidywanym okresie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Na podstawie tych założeń przewiduje się, że realizacja celów strategicznych przyczyni się do aktywizowania mieszkańców, co umożliwi im bardziej samodzielne, odpowiedzialne i skuteczne radzenie sobie z problemami. Realizacja planowanych zmian będzie możliwa dzięki zaangażowaniu wszystkich podmiotów działających w Gminie – instytucji publicznych, organizacji społecznych, lokalnych przedsiębiorców oraz samych mieszkańców.

Na podstawie dostępnych danych i diagnozy społecznej prognozuje się następujące kierunki rozwoju sytuacji społecznej w Gminie Gaszowice:

- **Poprawa ogólnych warunków życia mieszkańców** poprzez tworzenie środowiska sprzyjającego bezpieczeństwu społecznemu, stabilności życiowej oraz dobrostanowi osób i rodzin zmagających się z trudnościami.
- **Zmniejszanie skali ubóstwa i ryzyka wykluczenia społecznego** dzięki rozwijaniu skutecznych form wsparcia, ułatwianiu dostępu do usług społecznych oraz rozszerzaniu działań aktywizujących mieszkańców.
- **Wzmacnianie kompetencji wychowawczych i funkcjonowania rodzin** poprzez systemowe działania wspierające – obejmujące poradnictwo, terapię, zajęcia edukacyjne oraz programy rozwoju społeczno-emocjonalnego dzieci i młodzieży.
- **Zwiększenie skuteczności działań wobec zjawiska przemocy domowej** poprzez udoskonalanie mechanizmów współpracy służb, doskonalenie kwalifikacji pracowników oraz zapewnianie specjalistycznej pomocy potrzebującym.
- **Ograniczanie uzależnień i zachowań ryzykownych** dzięki prowadzeniu spójnej profilaktyki, wspieraniu procesów terapeutycznych oraz promowaniu zdrowych wzorców życia i odpowiedzialnych postaw.
- **Aktywizowanie mieszkańców i rozwijanie kapitału społecznego** poprzez inspirowanie działań środowiskowych, wspieranie inicjatyw obywatelskich i wzmacnianie roli organizacji pozarządowych w życiu gminy.

- **Rozszerzanie dostępu do oferty kulturalnej, sportowej i edukacyjnej**, aby umożliwić osobom w różnym wieku pełne uczestnictwo w życiu społecznym i sprzyjać integracji lokalnej społeczności.
- **Podnoszenie jakości współpracy międzyinstytucjonalnej** w obszarze pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji, bezpieczeństwa i sektora NGO, co zwiększa skuteczność diagnozowania potrzeb i reagowania na pojawiające się problemy.

III CZĘŚĆ ANALITYCZNA

1. Analiza SWOT

Analiza SWOT należy do grupy metod zintegrowanych, czyli badających zarówno samą jednostkę, jak również jej otoczenie. Akronim pochodzi od angielskich wyrazów:

- strengths („S” – siły, atuty, mocne strony),
- weaknesses („W” – słabości, słabe strony),
- opportunities („O” – szanse, okazje, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym),
- threats („T” – zagrożenia, niekorzystne zjawiska zewnętrzne).

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań.

MOCNE STRONY (S)	<ul style="list-style-type: none">• Stabilny system udzielania pomocy społecznej funkcjonujący na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej.• Zróżnicowana oferta wsparcia – zarówno świadczenia finansowe, jak i działania środowiskowe, konsultacyjne i profilaktyczne.• Szeroka sieć instytucji lokalnych: OPS, szkoły, przedszkola, instytucje kultury, biblioteka, jednostki OSP, Komisariat Policji i Straż Gminna.• Bogata infrastruktura edukacyjna i aktywna działalność przedszkoli i szkół.• Dynamiczne instytucje kultury oferujące szeroką ofertę edukacyjną, artystyczną i rekreacyjną.• Wysoka aktywność Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Policji zwiększająca bezpieczeństwo mieszkańców.• Aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych przez bibliotekę i instytucje kultury.• Duża liczba organizacji pozarządowych zaangażowanych w życie społeczne gminy.• Wysokie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, deklarowane przez zdecydowaną większość respondentów.
-------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Pozytywna samoocena mieszkańców w zakresie sytuacji mieszkaniowej i materialnej, które w większości oceniono jako dobre. • Silne relacje sąsiedzkie i rodzinne, co stanowi istotny czynnik integracji społecznej i wsparcia w sytuacjach kryzysowych. • Systematyczna działalność instytucji pomocy społecznej, oceniana przez pracowników jako skuteczna i adekwatna do potrzeb. • Bogata oferta instytucji kultury, szkół oraz organizacji społecznych, sprzyjająca aktywizacji lokalnej społeczności. • Wysoka świadomość dotycząca zjawiska przemocy, w tym odrzucenie mitów na jej temat oraz zrozumienie jej realnych przyczyn.
SŁABE STRONY (W)	<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymujący się poziom trudnych sytuacji życiowych w rodzinach – m.in. ubóstwo, choroby, niepełnosprawność i bezrobocie. • Wzrost liczby spraw związanych z alkoholizmem i pojawienie się przypadków narkomanii. • Występują problemy długotrwałe, wymagające stałych i kosztownych form wsparcia. • Zmniejszająca się liczba rodzin korzystających z części świadczeń rodzinnych, co może świadczyć o zmianie struktury potrzeb i konieczności dostosowania oferty pomocowej. • Wysoka powszechność problemów długotrwałych chorób, niepełnosprawności i uzależnień, które wymagają stale zwiększonych nakładów na pomoc społeczną. • Niewystarczająca wiedza części mieszkańców na temat dostępnych form pomocy, zwłaszcza w obszarze przemocy. • Dostrzegany przez mieszkańców i pracowników niedobór usług w zakresie ochrony zdrowia, wskazywany jako obszar wymagający poprawy.

	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnące zapotrzebowanie na wsparcie psychologiczne, wynikające z problemów zdrowia psychicznego wśród dzieci, młodzieży i dorosłych. • Zjawiska agresji, przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy w szkołach, zgłaszane przez znaczną część uczniów. • Wysoki poziom korzystania z Internetu i telefonów wśród dzieci i młodzieży, co sprzyja ryzyku uzależnień behawioralnych.
SZANSE (O)	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość dalszego rozwijania kompleksowego wsparcia rodzin w oparciu o dane z diagnozy lat 2022–2024. • Rosnące możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na kulturę, sport, edukację i działania społeczne. • Wysoka aktywność OSP i ich zdolność do angażowania społeczności lokalnej. • Dynamicznie rozwijające się instytucje kultury mogą wspierać integrację i aktywność społeczną mieszkańców. • Bogata sieć organizacji pozarządowych stwarza przestrzeń dla współpracy i realizacji zadań publicznych. • Rozwijanie działań profilaktycznych w obszarach uzależnień, zdrowia psychicznego i przemocy. • Możliwość wykorzystania rosnącej popularności biblioteki do rozwijania kompetencji społecznych i edukacyjnych. • Wzmocnienie lokalnych systemów bezpieczeństwa poprzez dalszą współpracę Policji, OSP, OPS i Straży Gminnej. • Możliwość rozwoju programów profilaktycznych, na co wskazuje wyraźne zapotrzebowanie mieszkańców i pracowników instytucji. • Rozwijanie oferty dla seniorów, których sytuacja ogólnie oceniana jest pozytywnie, ale którzy mogą korzystać z dodatkowych działań aktywizujących. • Wykorzystanie aktywności uczniów i młodzieży do budowania programów wsparcia i edukacji, zwłaszcza w

	<p>obszarze zdrowia psychicznego i przeciwdziałania przemocy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na usługi społeczne, m.in. z programów rządowych i funduszy grantowych. • Rosnące znaczenie sektora NGO, który może przejmować realizację części usług społecznych i wspierać rozwój lokalnych inicjatyw.
ZAGROŻENIA (T)	<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymujące się problemy społeczne o charakterze chronicznym – m.in. choroby, niepełnosprawność, alkoholizm. • Wzrost liczby rodzin dotkniętych przemocą domową, co zwiększa obciążenie systemu pomocowego. • Rosnąca liczba interwencji Policji może świadczyć o nasilających się problemach porządkowych. • Pojawienie się nowych kategorii zagrożeń, takich jak narkomania czy trudności po opuszczeniu zakładu karnego. • Zależność instytucji od finansowania zewnętrznego i możliwości dotacyjnych. • Ryzyko przeciążenia systemu wsparcia w przypadku wzrostu potrzeb społecznych. • Potencjalne skutki zdarzeń losowych lub kryzysowych, które mogą zwiększyć zapotrzebowanie na pomoc społeczną. • Utrzymująca się skala uzależnień, szczególnie alkoholowych, uznawanych przez mieszkańców i pracowników OPS za powszechny i istotny problem społeczny. • Wzrost przypadków przemocy domowej i ograniczona wiedza o systemie wsparcia, co może pogłębiać trudności rodzin.

- Nasilająca się presja psychiczna i stres wśród młodzieży, sygnalizowana w badaniach, z potencjalnie negatywnymi skutkami dla zdrowia psychicznego.
- Ryzyko wzrostu uzależnień behawioralnych, zwłaszcza od Internetu i smartfonów, które są powszechne wśród uczniów.
- Niedostateczne funkcjonowanie niektórych usług publicznych, takich jak ochrona zdrowia, wskazywane jako obszar wymagający wzmocnienia.
- Zagrożenie wykluczeniem społecznym osób starszych i osób z niepełnosprawnością, na co wskazują oceny pracowników instytucji i częste potrzeby zgłaszane przez mieszkańców.

IV CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gaszowice jest wyznaczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania określonych problemów społecznych oraz poprawienie sytuacji mieszkańców.

Jej adresatem jest ogół społeczności lokalnej. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki Gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Gaszowice pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w Gminie.

Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2026-2034, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- wizję – jest pożądanym obrazem przyszłości, który osoby biorące udział w procesie decyzyjnym pragną wykreować;
- misję – stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w Gminie;
- cele strategiczne – wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w Gminie;

- d) cele operacyjne – są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Wizja niniejszej Strategii brzmi:

Gaszowice to gmina przyjazna mieszkańcom, w której każda osoba – niezależnie od wieku, zdrowia czy sytuacji życiowej – może liczyć na profesjonalne wsparcie, szeroką ofertę usług społecznych oraz bezpieczne i sprzyjające rozwojowi otoczenie. Wspólnota lokalna cechuje się wysokim poziomem zaangażowania obywatelskiego, a instytucje publiczne, szkoły, organizacje pozarządowe i służby mundurowe współdziałają na rzecz budowania silnego, zintegrowanego i odpornego społecznie środowiska. Gmina rozwija się w sposób zrównoważony, umacniając kapitał społeczny i tworząc warunki do aktywnego, zdrowego i godnego życia wszystkich mieszkańców.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji. Misja Gminy Gaszowice na lata 2026-2031 brzmi:

Misją Gminy Gaszowice w obszarze polityki społecznej jest tworzenie spójnego, dostępnego i skutecznego systemu wsparcia, który wzmacnia rodziny, podnosi jakość życia mieszkańców oraz sprzyja ich aktywności, bezpieczeństwu i integracji społecznej. Gmina dąży do budowania środowiska opartego na partnerstwie, solidarności i współpracy między instytucjami publicznymi, organizacjami społecznymi i mieszkańcami, aby efektywnie odpowiadać na wyzwania społeczne oraz przeciwdziałać wykluczeniu.

CEL STRATEGICZNY I: Budowanie spójnego systemu wsparcia, który minimalizuje zagrożenia prowadzące do marginalizacji społecznej i umożliwi mieszkańcom przezwyciężanie trudności związanych z ubóstwem, uzależnieniami oraz przemocą.

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Czas realizacji	Budżet
1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wsparcie osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej	Prowadzenie działań socjalnych ukierunkowanych na podniesienie standardu życia osób i rodzin doświadczających problemów ekonomicznych oraz zapewnienie im niezbędnej pomocy.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
	Udzielanie różnorodnych form wsparcia, takich jak zasiłki, pomoc rzeczowa, specjalistyczne konsultacje czy poradnictwo, dostosowanych do indywidualnych potrzeb osób i rodzin borykających się z trudnościami finansowymi.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
2. Zmniejszenie skali szkód wynikających ze spożywania alkoholu, używania substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych poprzez rozwój działań edukacyjnych, profilaktycznych i terapeutycznych na terenie Gminy Gaszowice, a także zapewnienie skoordynowanego systemu wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych tymi problemami.	Wspieranie realizacji ustawowych obowiązków gminy poprzez systematyczną działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w tym prowadzenie procedur motywujących do leczenia i opiniowanie wniosków dotyczących zezwoleń alkoholowych.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
	Edukacja i profilaktyka ukierunkowana na mieszkańców gminy — obejmująca kampanie informacyjne, warsztaty, zajęcia profilaktyczne oraz szkolenia dotyczące problematyki uzależnień chemicznych i behawioralnych.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
3. Skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej oraz wsparcie osób jej doświadczających	Zapewnienie sprawnego działania systemu przeciwdziałania przemocy poprzez realizację obowiązków ustawowych przez Zespół Interdyscyplinarny oraz grupy diagnostyczno-pomocowe, w tym podejmowanie działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne

	Prowadzenie szeroko zakrojonych działań edukacyjnych i informacyjnych skierowanych do mieszkańców, mających na celu zwiększenie świadomości na temat przemocy oraz sposobów właściwego reagowania na jej przejawy.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
	Współpraca z PCPR Rybnik w tym udzielanie informacji o wsparciu psychologicznym, prawnym i interwencyjnym oraz zapewnienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie schronienia w specjalistycznych ośrodkach wsparcia, ośrodkach interwencji kryzysowej, mieszkaniach chronionych	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
	Kontynuacja działalności Gminnego Punktu Konsultacyjnego	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne

CEL STRATEGICZNY II: Zapewnienie osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunom możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społecznym poprzez eliminowanie barier i tworzenie sprzyjających warunków do aktywności oraz integracji.

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Czas realizacji	Budżet
1. Wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów	Udzielanie osobom z niepełnosprawnościami i seniorom szeroko rozumianej pomocy, w tym świadczeń przysługujących z systemu pomocy społecznej	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
	Organizowanie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób, które – z uwagi na ograniczenia zdrowotne, wiek lub niesamodzielność – wymagają stałej lub okresowej pomocy w codziennym funkcjonowaniu.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
	Ułatwianie kontaktu z placówkami medycznymi, m.in. poprzez usługę teleopieki	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne

	Rozwijanie form wsparcia dla opiekunów, w tym możliwość skorzystania z opieki wytchnieniowej.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
	Informowanie o możliwościach uzyskania pomocy z PCPR, PFRON, PUP itp.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
CEL STRATEGICZNY III: Budowanie efektywnego i spójnego systemu wsparcia, który wzmacnia prawidłowe funkcjonowanie rodzin oraz stwarza dzieciom i młodzieży warunki do bezpiecznego, harmonijnego i wszechstronnego rozwoju.			
Cele szczegółowe	Kierunki działań	Czas realizacji	Budżet
1. Wzmacnianie rodzin w radzeniu sobie z wyzwaniami wychowawczymi.	Informowanie o możliwości korzystania z placówek, które prowadzą zajęcia rozwijające umiejętności rodzicielskie oraz zapewniają specjalistyczne poradnictwo, obejmujące m.in. pomoc psychologiczną, prawną, logopedyczną i rodzinną.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
	Udzielanie wsparcia asystenta rodziny w codziennym funkcjonowaniu i poprawie kompetencji opiekuńczych.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
	Systematyczna współpraca z jednostkami zapewniającymi opiekę dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej w powiecie rybnickim.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
	Kontynuacja działań w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i marginalizacją.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
	Kontynuacja i rozwijanie działalności placówek wsparcia dziennego	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne

CEL STRATEGICZNY IV: Wzmocnienie aktywności obywatelskiej i rozwój kompetencji społecznych mieszkańców, tak aby lokalna społeczność stała się świadomym, zaangażowanym i współodpowiedzialnym partnerem samorządu w identyfikowaniu oraz rozwiązywaniu problemów społecznych.

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Czas realizacji	Budżet
1. Zwiększenie sprawności działania oraz doskonalenie kwalifikacji pracowników realizujących zadania z zakresu polityki społecznej na terenie gminy.	Rozwijanie wiedzy i umiejętności zawodowych poprzez regularne szkolenia, warsztaty oraz inne formy edukacji adresowane do pracowników jednostek i zespołów zaangażowanych w profilaktykę i rozwiązywanie problemów społecznych (m.in. OPS, Zespół Interdyscyplinarny, GKRPA).	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
2. Wzmacnianie aktywności społecznej oraz rozwój organizacji pozarządowych, aby zwiększyć udział mieszkańców w życiu publicznym i w realizacji lokalnych inicjatyw.	Rozszerzanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, w tym powierzanie im realizacji zadań publicznych szczególnie w obszarze polityki społecznej, edukacji, kultury, sportu i działań środowiskowych.	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne

CEL STRATEGICZNY V: Redukowanie zjawiska bezrobocia i bezdomności

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Czas realizacji	Budżet
1. Zapobieganie bezdomności	Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi bezdomnością	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
	Zapewnienie całodobowego schronienia osobom bezdomnym, pomoc finansowa i rzeczowa osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne
2. Zapobieganie bezrobociu	Aktywizowanie do podjęcia pracy, prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi	Działania ciągłe w latach 2026-2031	Środki własne i zewnętrzne

2. Wdrożenie Strategii

2.1. Koordynacja

Koordynacja realizacji strategii jest zadaniem Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach (stanowi o tym art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej).

2.2. Podmioty współpracujące

Do pełnej realizacji założonych celów przyczynia się sprawna współpraca wielu podmiotów, instytucji, organizacji i osób – każdego zgodnie z zakresem realizowanych statutowych. Są to w szczególności:

- Urząd Gminy w Gaszowicach
- Placówki oświaty,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- Grupy Diagnostyczno-Pomocowe,
- Organizacje pozarządowe.

2.3. System monitorowania Strategii.

Monitoringiem i ewaluacją objęte będą postępy w realizacji Strategii na dwóch poziomach: poszczególnych zadań i projektów oraz celów operacyjnych i strategicznych. Monitoring prowadzony będzie przez zespół oceniający Strategię w oparciu o:

- monitoring wskaźnikowy – w oparciu o oczekiwane wskaźniki osiągnięć
- monitoring społeczny – na podstawie wyników badania opinii, w szczególności poprzez konsultacje społeczne.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem wójta Gminy Gaszowice, a w jego skład wejdą min. przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współpracujących w jej realizacji.

Istotny element systemu monitorowania stanowić będzie sporządzanie sprawozdania z planu realizacyjnego wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nierozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przezwyciężenia.

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą źródła statystyki państwowej (GUS) na poziomie Gminy. Poza tym bazę tą będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i organizacji, grup środowiskowych biorących udział

w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice. Dodatkowo dane uzyskane dzięki wykorzystaniu ankiet oraz szerokiego udziału mieszkańców służyć będą ocenie realizacji oraz uaktualnieniu zapisów strategii. Częstotliwość pomiaru, a także raporty wskaźników ustalone będą w zależności od ich kategorii.

Rozróżniamy następujące rodzaje wskaźników w monitoringu:

- wskaźniki zasobów – przedstawiają informacje o środkach finansowych, rzeczowych oraz zasobach ludzkich, które są wykorzystywane do wdrożenia danego zadania/projektu; w ujęciu tym wskaźniki te odnoszą się do wielkości alokacji budżetowych na danym poziomie pomocy; np. liczba dni pracy ekspertów czy koszt budowy mieszkania socjalnego;
- wskaźniki wyników, odnoszą się do bezpośrednich konsekwencji działań zadania/projektu – oddziałujących na bezpośrednich beneficjentów; wskaźniki te mogą mieć charakter fizyczny (np. liczba osób przeszkolonych) lub finansowy (zmniejszenie kosztów leczenia);
- wskaźniki oddziaływania, odnoszą się do konsekwencji zadania/projektu (zamierzonych i niezamierzonych, pozytywnych i negatywnych) wykraczających poza efekty bezpośrednie –krótkoterminowe; można wyróżnić dwa rodzaje oddziaływania:
 - a) oddziaływanie bezpośrednie – efekty, które pojawiają się po pewnym upływie czasu, ale są bezpośrednio związane z podjętymi działaniami i beneficjentami bezpośrednimi;
 - b) oddziaływanie pośrednie – wszystkie inne rodzaje efektów - niezamierzone przez daną interwencję lub wynikające z niej działania.

Wskaźnikami oceny monitorowania celów i kierunków działań zaplanowanych w Strategii będą:

CEL STRATEGICZNY I: Budowanie spójnego systemu wsparcia, który minimalizuje zagrożenia prowadzące do marginalizacji społecznej i umożliwi mieszkańcom przewyższanie trudności związanych z ubóstwem, uzależnieniami, bezrobociem oraz przemocą.			
Cele szczegółowe	Kierunki działań	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji
1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wsparcie osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej	Prowadzenie działań socjalnych ukierunkowanych na podniesienie standardu życia osób i rodzin doświadczających problemów ekonomicznych oraz zapewnienie im niezbędnej pomocy.	OPS	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba rodzin/osób objętych pracą socjalną, 100% osób kwalifikujących się zostanie objętych pracą socjalną
	Udzielanie różnorodnych form wsparcia, takich jak zasiłki, pomoc rzeczowa, specjalistyczne konsultacje czy poradnictwo, dostosowanych do indywidualnych potrzeb osób i rodzin borykających się z trudnościami finansowymi.	OPS	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba rodzin/osób korzystających z systemu pomocy społecznej z powodu ubóstwa 100% osób kwalifikujących się do pomocy zostanie nią objętych
2. Zmniejszenie skali szkód wynikających ze spożywania alkoholu, używania substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych poprzez rozwój działań edukacyjnych,	Wspieranie realizacji ustawowych obowiązków gminy poprzez systematyczną działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w tym prowadzenie procedur motywujących do leczenia i opiniowanie wniosków dotyczących zezwoleń alkoholowych.	GKRPA	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba posiedzeń GKRPA • Liczba rozmów motywujących do podjęcia leczenia odwykowego, 100% osób zgłaszających się zostanie objęta pomocą

<p>profilaktycznych i terapeutycznych na terenie Gminy Gaszowice, a także zapewnienie skoordynowanego systemu wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych tymi problemami.</p>	<p>Edukacja i profilaktyka ukierunkowana na mieszkańców gminy — obejmująca kampanie informacyjne, warsztaty, zajęcia profilaktyczne oraz szkolenia dotyczące problematyki uzależnień chemicznych i behawioralnych.</p>	<p>UG, OPS, GKRPA, placówki oświatowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych 100% szkół z terenu gminy zostanie objętych zajęciami
<p>3. Skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej oraz wsparcie osób jej doświadczających</p>	<p>Zapewnienie sprawnego działania systemu przeciwdziałania przemocy poprzez realizację obowiązków ustawowych przez Zespół Interdyscyplinarny oraz grupy diagnostyczno-pomocowe, w tym podejmowanie działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.</p>	<p>OPS, Zespół Interdyscyplinarny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób/rodzin dotkniętych przemocą domową, które skorzystały z pomocy OPS • Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty, • Liczba rodzin/osób objętych pomocą Zespołu interdyscyplinarnego oraz Grup diagnostyczno-pomocowych, • Liczba powołanych grup d-p, 70% rodzin doświadczających przemocy zostanie objęta wsparciem
	<p>Prowadzenie szeroko zakrojonych działań edukacyjnych i informacyjnych skierowanych do mieszkańców, mających na celu zwiększenie świadomości na temat przemocy oraz sposobów właściwego reagowania na jej przejawy.</p>	<p>UG, OPS, Placówki oświatowe, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych przedsięwzięć informacyjno-edukacyjnych oraz programów profilaktycznych 80% szkół i instytucji publicznych zostanie objętych edukacją

	Współpraca z PCPR Rybnik w tym udzielanie informacji o wsparciu psychologicznym, prawnym i interwencyjnym oraz zapewnienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie schronienia w specjalistycznych ośrodkach wsparcia, ośrodkach interwencji kryzysowej, mieszkaniach chronionych	OPS, Zespół Interdyscyplinarny	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób objętych wsparciem • Rodzaj przyznanego wsparcia 60% osób doświadczających przemocy w rodzinie wymagających wsparcia i schronienia otrzyma pomoc
	Kontynuacja działalności Gminnego Punktu Konsultacyjnego	GKRPA	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób objętych wsparciem w Punkcie Konsultacyjnym 70% osób doświadczających przemocy w rodzinie otrzyma wsparcie

CEL STRATEGICZNY II: Zapewnienie osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunom możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społecznym poprzez eliminowanie barier i tworzenie sprzyjających warunków do aktywności oraz integracji.

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji
1. Wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów	Udzielanie osobom z niepełnosprawnościami i seniorom szeroko rozumianej pomocy, w tym świadczeń przysługujących z systemu pomocy społecznej	OPS, UG	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób objętych wsparciem 100% osób kwalifikujących się do otrzymania pomocy zostanie nią objętych
	Organizowanie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób, które – z uwagi na ograniczenia zdrowotne, wiek lub niesamodzielność – wymagają stałej lub okresowej pomocy w codziennym funkcjonowaniu.	OPS	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych 100% osób kwalifikujących się do korzystania z usług opiekuńczych zostanie nimi objętych
	Ułatwianie kontaktu z placówkami medycznymi, m.in. poprzez usługę teleopieki	OPS, UG	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób objętych usługami

			100% osób kwalifikujących się do pomocy zostanie nią objętych
	Rozwijanie form wsparcia dla opiekunów, w tym możliwość skorzystania z opieki wytchnieniowej.	OPS	<ul style="list-style-type: none"> Liczba opiekunów objętych usługami opieki wytchnieniowej 80% osób kwalifikujących się do korzystania z usług opieki wytchnieniowej zostanie nią objętych
	Informowanie o możliwościach uzyskania pomocy z PCPR, PFRON, PUP itp.	OPS	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób poinformowanych 100% osób zakwalifikowanych do pomocy zostanie nią objętych

CEL STRATEGICZNY III: Budowanie efektywnego i spójnego systemu wsparcia, który wzmacnia prawidłowe funkcjonowanie rodzin oraz stwarza dzieciom i młodzieży warunki do bezpiecznego, harmonijnego i wszechstronnego rozwoju.

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji
1. Wzmacnianie rodzin w radzeniu sobie z wyzwaniami wychowawczymi.	Informowanie o możliwości korzystania z placówek, które prowadzą zajęcia rozwijające umiejętności rodzicielskie oraz zapewniają specjalistyczne poradnictwo, obejmujące m.in. pomoc psychologiczną, prawną, logopedyczną i rodzinną.	OPS	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rodzin poinformowanych o możliwości skorzystania ze wsparcia 60% osób z problemami opiekuńczo-wychowawczymi zostanie poinformowanych o możliwości skorzystania ze wsparcia placówek
	Udzielanie wsparcia asystenta rodziny w codziennym funkcjonowaniu i poprawie kompetencji opiekuńczych.	OPS	<ul style="list-style-type: none"> Liczba asystentów udzielających wsparcia Liczba osób/rodzin korzystających z wsparcia asystenta rodziny 100% rodzin otrzyma wsparcie asystenta rodziny

	Systematyczna współpraca z jednostkami zapewniającymi opiekę dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej w powiecie rybnickim.	OPS	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zaproszeń asystenta na ocenę sytuacji rodziny będącej w pieczy zastępczej • Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej, których rodzina biologiczna objęta jest wsparciem asystenta rodziny <p>60% rodzin biologicznych, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej zostanie objętych pomocą przez asystenta rodziny</p>
	Kontynuacja działań w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i marginalizacją.	OPS	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba dzieci i młodzieży objętych dożywianiem <p>100% dzieci i młodzieży zakwalifikowanych do dożywiania zostanie objętych pomocą.</p>
	Kontynuacja i rozwijanie działalności placówek wsparcia dziennego	OPS, UG	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba dzieci uczęszczających do placówek wsparcia dziennego <p>60% rodzin korzystających z pomocy OPS zostanie objętych pomocą</p>

CEL STRATEGICZNY IV: Wzmocnienie aktywności obywatelskiej i rozwój kompetencji społecznych mieszkańców, tak aby lokalna społeczność stała się świadomym, zaangażowanym i współodpowiedzialnym partnerem samorządu w identyfikowaniu oraz rozwiązywaniu problemów społecznych.

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji
1. Zwiększenie sprawności działania oraz doskonalenie kwalifikacji pracowników realizujących zadania z zakresu polityki społecznej na terenie gminy.	Rozwijanie wiedzy i umiejętności zawodowych poprzez regularne szkolenia, warsztaty oraz inne formy edukacji adresowane do pracowników jednostek i zespołów zaangażowanych w profilaktykę i rozwiązywanie problemów społecznych (m.in. OPS, Zespół Interdyscyplinarny, GKRPA).	UG, OPS, GKRPA	<ul style="list-style-type: none"> Liczba szkoleń i innych form kształcenia Liczba uczestników 80% pracowników zostanie objętych szkoleniami
2. Wzmacnianie aktywności społecznej oraz rozwój organizacji pozarządowych, aby zwiększyć udział mieszkańców w życiu publicznym i w realizacji lokalnych inicjatyw.	Rozszerzanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, w tym powierzanie im realizacji zadań publicznych szczególnie w obszarze polityki społecznej, edukacji, kultury, sportu i działań środowiskowych.	UG, OPS	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zrealizowanych zadań, które powierzono / zlecono podmiotom trzeciego sektora. 50% zadań, które powierzono / zlecono podmiotom trzeciego sektora zostało zrealizowanych przez te podmioty

CEL STRATEGICZNY V: Redukowanie zjawiska bezrobocia i bezdomności

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji
1. Zapobieganie bezdomności	Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi bezdomnością	OPS	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objętych pomocą Liczba podpisanych rocznie kontraktów socjalnych 100% osób zagrożonych bezdomnością zostanie objętych pomocą

	Zapewnienie całodobowego schronienia osobom bezdomnym, pomoc finansowa i rzeczowa osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością	OPS	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objętych pomocą 100% osobom bezdomnym wyrażających zgodę na schronienie zostanie zapewnione schronienie
2. Zapobieganie bezrobociu	Aktywizowanie do podjęcia pracy, prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi	OPS	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objętych wsparciem 60% osób bezrobotnych zostanie objętych pracą socjalną

2.4. Ewaluacja Strategii

Ewaluacja strategii będzie to systematyczna i obiektywna jej ocena zaplanowania, wdrożenia i rezultatów. Celem ewaluacji niniejszej Strategii jest określenie adekwatności i stopnia osiągnięcia celów, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości.

Ewaluacja stanowić będzie ocenę przedsięwzięć w kontekście ich wyniku, wpływu oraz potrzeb, które miały zaspokajać. W tym ujęciu celem ewaluacji będzie weryfikacja osiągnięć danego przedsięwzięcia w realizacji do zaplanowanych oczekiwań oraz wykorzystanie uzyskanych w ten sposób informacji i doświadczeń przy projektowaniu i planowaniu podobnych działań w przyszłości. Rekomendacje i wnioski formułowane będą w oparciu o określone standardy i kryteria.

- osiągnięcie celów operacyjnych może być przedstawione poprzez produkty (np. dostarczenie określonej liczby szkoleń dla osób bezrobotnych);
- realizacja celów szczegółowych/zadań może być przedstawiona poprzez rezultaty (np. osiągnięcia poprawy – w wyniku zrealizowanych szkoleń – w zakresie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych);
- realizacja celów ogólnych/strategicznych może być przedstawiona poprzez wyniki oddziaływania strategii (np., ograniczenia bezrobocia wśród osób wcześniej bezrobotnych);

Ewaluacja oceniać będzie wszystkie elementy logiki interwencji strategii - zarówno dla poziomu działań, produktów, rezultatów i oddziaływań, jak i na poziomie wszystkich rodzajów celów danej interwencji.

Zasadniczym celem ewaluacji będzie stałe doskonalenie skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane w kategoriach pozytywnych efektów społecznych lub gospodarczych związanych bezpośrednio z realizacją danej strategii. Celem ewaluacji będzie przede wszystkim uzyskanie niezależnej opinii na temat rzeczywistych lub potencjalnych sukcesów strategii oraz czynników, które przyczyniły się do osiągnięcia danych rezultatów. Jednym z celów ewaluacji jest również wymiar edukacyjny, to analiza mechanizmów działania strategii, próba identyfikacji dobrych praktyk w zarządzaniu strategią i ich upowszechnienie czy też analiza popełnionych błędów celem ich uniknięcia w przyszłości.

Kryteria ewaluacji

Jednym z ważnych elementów etapu planowania ewaluacji będzie podjęcie decyzji w jaki sposób ma być dokonana ocena, jakie kryteria ewaluacji powinny być zastosowane do określonego badania.

Główne kryteria ewaluacji:

- trafność
- efektywność
- skuteczność
- oddziaływanie/użyteczność
- trwałość.

2.5. Źródła finansowania realizacji Strategii

Nie jest możliwe precyzyjne określenie wysokości planowanych środków na realizację celów przyjętych w niniejszej Strategii, a to ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu oraz brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Ramy finansowe realizacji Strategii są również uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych czynników, jak sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 800+” oraz w zakresie dostępu do innych, konkretnych świadczeń pomocy społecznej.

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej.

Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16a ustawy o pomocy społecznej).

Głównymi źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gaszowice na lata 2026-2031 będą m.in.: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Każdy podmiot z terenu gminy będący realizatorem zadań w ramach Strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Cel strategiczny	Szacunkowa wielkość wydatków (w tys. złotych) w latach:					
	2026	2027	2028	2029	2030	2031
1	329141,00	484380,00	558090,00	631800,00	737100,00	842400,00
2	3730153,00	5489640,00	6325020,00	7160400,00	8353800,00	9547200,00
3	477500,00	702420,00	809310,00	916200,00	1068900,00	1221600,00
4	33000,00	48300,00	55650,00	63000,00	73500,00	84000,00
5	118886,00	175260,00	201930,00	228600,00	266700,00	304800,00

2.6. Programy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice na lata 2026-2031 będzie realizowana w obszarze pomocy społecznej w szczególności poprzez poniżej wymienione programy szczegółowe:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Gaszowice,
- Program współpracy Gminy Gaszowice z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego,
- Gminny Program Wspierania Rodziny.

3. Harmonogram

Harmonogram realizacji Strategii

Etap	Działanie	Perspektywa czasowa
I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Gaszowice w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice na lata 2026-2031	Styczeń 2026 r.
II	Upowszechnienie tekstu Strategii w BIP i przekazanie dokumentu realizatorom.	Niezwłocznie po przyjęciu uchwały Rady Gminy Gaszowice
III	Realizacja przyjętych zadań przez podmioty odpowiedzialne.	1 stycznia 2026 - 31 grudnia 2031
IV	Monitoring realizowanych działań i aktualizowanie w razie wystąpienia takiej potrzeby.	1 stycznia 2026 - 31 grudnia 2031
V	Przygotowanie dokumentu (raportu) z ewaluacji końcowej Strategii	Do 30 kwietnia 2032 r.

4. Zakończenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice na lata 2026-2031 spełnia zadanie fundamentalnego dokumentu dla władz Gminy odnośnie długofalowego projektowania i wdrażania lokalnej polityki społecznej. Misja, wizja oraz cele sformułowane w zakresie polityki społecznej zostały dopasowane do ujawnionych w wyniku procesu diagnostycznego problemów społecznych wspólnoty lokalnej. Na diagnozę złożyły się nie tylko analiza zastanych danych instytucjonalnych, ale również badanie ankietowe reprezentantów przedstawicieli trzech grup społecznych, co przyczynia się do realizacji partycypacyjnego modelu procesu legislacji.

Opracowanie niniejszej Strategii wpisuje się w kierunki wytyczone w dokumentach wyższej rangi, a sama Strategia jest dokumentem, do którego należy odwoływać się w planowaniu wydatkowania środków finansowych na cele społeczne, a także stanowi podstawę skutecznego pozyskania zewnętrznych środków finansowych na realizację projektów strefy społecznej. W tym Strategia jest punktem wyjścia do opracowania perspektywicznych i szczegółowych programów z zakresu pomocy społecznej, w tym m.in. Programu Wspierania Rodziny, Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej.

Wdrożeniu w życie przyjętych wizji oraz misji służy opracowanie następujących pięciu celów strategicznych działania:

CEL STRATEGICZNY I: Budowanie spójnego systemu wsparcia, który minimalizuje zagrożenia prowadzące do marginalizacji społecznej i umożliwia mieszkańcom przezwyciężanie trudności związanych z ubóstwem, uzależnieniami, bezrobociem oraz przemocą.

CEL STRATEGICZNY II: Zapewnienie osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunom możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społecznym poprzez eliminowanie barier i tworzenie sprzyjających warunków do aktywności oraz integracji.

CEL STRATEGICZNY III: Budowanie efektywnego i spójnego systemu wsparcia, który wzmacnia prawidłowe funkcjonowanie rodzin oraz stwarza dzieciom i młodzieży warunki do bezpiecznego, harmonijnego i wszechstronnego rozwoju.

CEL STRATEGICZNY IV: Wzmocnienie aktywności obywatelskiej i rozwój kompetencji społecznych mieszkańców, tak aby lokalna społeczność stała się świadomym, zaangażowanym i współodpowiedzialnym partnerem samorządu w identyfikowaniu oraz rozwiązywaniu problemów społecznych.

CEL STRATEGICZNY V: Redukowanie zjawiska bezrobocia i bezdomności.

Do każdego z celów strategicznych zostały przypisane precyzujące je cele szczegółowe, główne kierunki działania, podmioty realizujące, wskaźniki realizacji oraz główne źródła finansowania. W niniejszej Strategii przyjęto perspektywę realizacji obejmującą szeroki horyzont czasowy lat 2026-2031. Ma to na celu umożliwienie ciągłości planowania strategicznego przez władze gminy w zakresie polityki społecznej. Strategia będzie podlegała stałemu monitorowaniu, a w razie takiej potrzeby również aktualizacjom w związku z zachodzącymi w gminie i kraju zmianami realiów społeczno-gospodarczych i prawnych.

Działania realizowane w ramach Strategii powinny zostać oparte na zintegrowanej współpracy różnych instytucji, których statutowe zadania zająają się w sferze administracyjnej, zdrowotnej, socjalnej, edukacyjnej, bezpieczeństwa i rynku pracy.